

Hazai koncert- és fesztiváljegy áfakulcsok potenciális csökkentésének hatásvizsgálata

2020. szeptember

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló	3
1. Bevezetés, háttér	6
1.1. Az elemzés háttere	6
1.2. Az elemzés célja	7
1.3. Elemzési megközelítésünk	7
2. A koncert- és fesztiválszektor bemutatása, nemzetgazdasági és kulturális jelentősége	10
2.1. A szektor bemutatása	10
2.2. Koncertek és fesztiválok kulturális jelentősége	15
2.3. Gazdasági jelentőség	17
2.4. Turisztikai jelentőség	18
3. A hazai koncert- és fesztiválszektorra érintő kihívások	20
3.1. A kulturális TAO megszűnése	21
3.2. Hiányzó tartalékok	21
3.3. Versenyhátrány nemzetközi szinten	22
3.4. Magas munkáltatói bérterhek	23
3.5. A COVID-19 világjárvány hatásai	23
4. A koncert- és fesztiváljegyek áfakulcs- csökkentésének lehetősége és várható hatásai	26
4.1. Koncert- és fesztiváljegyeket érintő jelenlegi áfakulcsok és szabályozás	26
4.2. Nemzetközi kitekintés	28
4.3. Kedvezményes áfakulcs alkalmazásának jogszabályi megfogalmazás-javaslat	30
4.4. A kalkulációs modell bemutatása	30
4.5. A modell számszerű eredményeinek ismertetése	37
4.6. Az áfakulcs csökkentésének nem, illetve nehezen számszerűsíthető hatásai	40
5. Kockázatok és korlátozások	43
6. Mellékletek	46

Vezetői összefoglaló

Az elemzés háttere és célja

Hazánkban évente több mint 1000 élőzenés fesztivált és közel 50 ezer koncertet¹ szerveznek, amelyek közel 10 ezer előadóművésznek nyújtanak munkát és fellépési lehetőséget, illetve millióknak kikapcsolódást, szórakozást. A hazai koncert- és fesztiválszervezés helyzetét többek között a nemzetközi összehasonlításban kiemelkedően magas áfakulcsok (27%, illetve 18%) is nehezítik. A COVID-19 világvárvány felerősítette és még jobban láthatóvá tette a szektort sújtó nehézségeket. Az élő koncertezés szinte teljesen ellehetetlenült, amely következtében a szektor szereplőinek bevétel nélkül, tartalékaikat felélve kellett átvészelnük a tavaszi és nyári időszakot. A pandémia nem csupán most, a fesztiválok és koncertek elmaradása idején állítja kihívások elé a szektort. **Várhatóan az újraindulás is nehezített pályán folyik majd az esetleges létszámkorlátok, a megváltozó fogyasztói szokások és elvárások és az ezek mentén növekvő költségek miatt.**

Mindezt szem előtt tartva a teljes iparágat képviselő, 14 zeneipari szakosztályt magában foglaló **Music Hungary Szövetség felkérte a PwC Magyarországot a koncert- és fesztiváljegyek áfakulcs-csökkentésének hatásait vizsgáló tanulmány elkészítésére.**

Az elemzés célja, hogy feltárja a koncert- és fesztiválszervezés sajátosságait, a szektor komplexitását, valamint gazdasági jelentőségét, számszerűsítse a koncertjegyek 27%-os és a fesztiváljegyek 18%-os áfakulcsának egységes, 5%-ra történő csökkentésének központi költségvetésre, valamint a koncert- és fesztiválszektorra gyakorolt közvetlen és közvetett hatásait és az áfakulcs-csökkentés várható előnyeit.

Koncert- és fesztivál szektor és fő kihívásai

A koncert- és fesztiválszektorra nagyfokú komplexitás jellemző; az egyes szereplők számos szerepkörben feltűnhetnek, és a szervezés különböző bevételi modelleket követve valósulhat meg. Számításaink szerint 2019-ben (mely az utolsó, teljes értékűnek tekinthető év) **összesen több mint 7 millió jegy kelt el különböző koncertekre és fesztiválokra, amely nettó ~45 milliárd Ft jegyárbevételt (bruttó értéken ~54 milliárd Ft) jelentett a szektor szereplői számára.** A koncertek és fesztiválok a jegybevételen felül **vendéglátási forgalmat is generálnak, melynek nettó értéke számításaink szerint ~29 milliárd Ft. A szektor szereplői 2019-ben a jegyeladás után több mint 9 milliárd Ft-ot fizettek be áfaként a költségvetésbe. A nagyobb egyedi szervezésű koncertek és a népszerűbb fesztiválok esetében jelentős a külföldi vendégek aránya, akik számításaink szerint 2019-ben összesen több mint nettó ~18 milliárd forintnyi költséssel járultak hozzá a magyar gazdasághoz.**

A koncertek és fesztiválok a gazdasági és turisztikai jelentőségük mellett kiemelten magas kulturális jelentőséggel is bírnak: **nagy szerepük van a művelődésben, az ismeretterjesztésben és figyelemfelhívásban, a tolerancia erősítésében, hagyományőrzésben, a közösségi erő és értékek megteremtésében, vagy az önmegvalósításban.** E hatások egy település, egy régió vagy akár egy egész ország életében előnyösek, hiszen **növelik az összetartást, hasznos kikapcsolódási formát nyújtanak a lakosságnak, erősítik az identitást és elősegítik a hagyományőrzést.**

A koncert- és fesztiválszektor eddigi fejlődése, gazdasági és kulturális eredményei ellenére is több kihívással küzd párhuzamosan. A kulturális TAO megszűnése rámutatott a kulturális mecenatúra fontosságára: **csupán piaci alapokon nem minden esetben éri meg koncertet vagy fesztivált szervezni.** A nemzetközi viszonylatban kiemelkedően magas áfakulcs megnehezíti a külföldi előadók "megszerzését", nemzetközi produkciók hazai megjelenését. **A magas jogdíj és egyéb fix költségek, valamint az utóbbi időben erősen romló devizaárfolyamok tovább nehezítik a helyzetet.** A szektorban elérhető nyereség, és így a

¹ A ~50 ezer koncertből ~11 ezer fesztiválon hangzik el (ProArt: Zeneipari Jelentés 2019)

képezhető tartalék mértéke is mérsékelt. Mindezen kihívások mellett megjelenő **COVID-19 világjárvány megvilágította a szektor sérülékenységét, hiszen a bevételek hosszabb távú kiesését a korlátozott tartalékok rövid ideig tudják csak fedezni. A 2020-ra eredetileg várható érték csupán tizedét érheti el az élőzenei piac mérete idén.**

Egy áfakulcs-csökkentés a fenti alapproblémákra adhat megfelelő választ, így **az újrainduláskor várhatóan nehezített körülményeket tudja ellensúlyozni**, és a szektor szereplőinek egy megfelelő löketet adni az újrakezdéshez és a problémák felszámolásához.

Szektorra gyakorolt hatások

Az elemzés során abból indultunk ki, hogy **a szektor szereplői nem csökkentenek a jegyárakon**, az áfakulcs csökkentéséből származó **többletforrás 90%-át tartalékként halmozzák fel, míg a fennmaradó 10%-ot addicionális koncertek szervezésére fordítják**².

	M.e.	2019 tényleges	VÁLTOZÁS		2019 fiktív	VÁLTOZÁS
			Közvetlen hatás	Közvetett hatás		Teljes
Iparági hatás						
Nettó jegyárbevétel	mFt	41 041	+ 6 692	+ 2 729	50 462	+ 9 420
Egyéb bevételek (pl. szponzoráció)	mFt	6 720	+ 0	+ 0	6 720	+ 0
Szerzői jogdíj	mFt	1 664	+ 293	+ 171	2 127	+ 463
Jegyértékesítési jutalék	mFt	1 585	+ 257	+ 136	1 979	+ 394
Előadói, művészi kifizetések	mFt	21 814	+ 3 908	+ 1 853	27 574	+ 5 761
Egyéb szervezési költségek	mFt	18 579	+ 1 411	+ 373	20 362	+ 1 783
Szerzői eredmény	mFt	4 120	+ 823	+ 196	5 140	+ 1 019
Vendéglátási hatás (nettó árbevétel)	mFt	29 376	+ 0	+ 1 847	31 222	+ 1 847
Összesen	mFt	70 417	+ 6 692	+ 4 575	81 684	+ 11 267

Az iparág az áfacsökkentés közvetlen hatása miatt 6,7 milliárd Ft addicionális nettó bevételhez tud jutni évente, amely 58%-ban (3,9 milliárd Ft) az előadókhoz, művészekhez és az ő stábjukhoz, 21%-ban (1,4 milliárd Ft) pedig egyéb szervezési költségek formájában nagyrészt alvállalkozókhoz kerül. Az áfacsökkentés emellett **a szervezők tartalékait is növeli**, a 2019-es értékhez képest **20%-kal, ami válságállóbbá teszi az iparágat**. A tartalékolás ellenére is megvalósulnak azonban újabb koncertek, amelyek további 2,7 milliárd Ft többlet jegybevételt jelent az iparág számára. Az addicionális koncertek szervezése miatt vendéglátási árbevétel is keletkezik, ~1,8 milliárd Ft becsült értékben.

	M.e.	2019 tényleges	VÁLTOZÁS		2019 fiktív	VÁLTOZÁS
			Közvetlen hatás	Közvetett hatás		Teljes
Turisztikai hatás						
Turisták nettó költsége az országban	mFt	18 776	+ 0	+ 3 738	22 513	+ 3 738

Az áfakulcs-csökkentés teljes hatása így ~9,4 milliárd Ft nettó jegybevétel, ~1,8 milliárd Ft a koncertekhez kapcsolódó nettó vendéglátási árbevétel, valamint ~3,7 milliárd Ft a kapcsolódó turisztikai bevételeken, azaz **össességében ~15 milliárd Ft többletet jelent**.

Központi költségvetésre gyakorolt hatások

Az áfakulcs csökkentése az eredetileg ~20,2 milliárd Ft adót befizető iparágból közvetlenül **6,6 milliárd Ft közvetlen kiesést jelent a központi költségvetésnek**, amit a jegybevételre vetített áfa csökkentése okoz. A megnövekedett eredményesség miatt a társasági adó és a helyi iparüzési adó kis mértékben kompenzál.

² A tanulmányban kifejtésre kerül egy másik forgatókönyv is: ahol az megtakarított áfamértéket teljes mértékben visszaforgatják a szereplők további koncertek szervezésére.

Az **addicionális koncertek szervezése további kompenzációt jelent a kieső áfabevételekre** nézve: a **központi költségvetés** **addicionálisan ~1,2 milliárd Ft**, az önkormányzatok pedig **becsülten 82 millió Ft bevételben részesülnek** (döntő részben a megnövekedett idegenforgalom miatt).

	M.e.	2019 tényleges	VÁLTOZÁS		2019 fiktív	VÁLTOZÁS
			Közvetlen hatás	Közvetett hatás		Teljes
Költségvetési hatás						
Központi költségvetés		20 197	- 6 618	+ 1 213	14 793	- 5 404
Áfabefizetés - jegybevétel	mFt	9 079	- 6 692	+ 136	2 523	- 6 555
Áfabefizetés - vendéglátáson	mFt	7 931	+ 0	+ 499	8 430	+ 499
Áfabefizetés - turizmus	mFt	2 816	+ 0	+ 561	3 377	+ 561
Társasági adó	mFt	371	+ 74	+ 18	463	+ 92
Önkormányzati költségvetés		671	+ 56	+ 82	809	+ 138
Helyi iparüzési adó	mFt	309	+ 56	+ 10	375	+ 66
Idegenforgalmi adó	mFt	362	+ 0	+ 72	434	+ 72
Összesen	mFt	20 869	- 6 562	+ 1 295	15 602	- 5 267

A koncert- és fesztiváljegy áfakulcs-csökkentésének teljes költségvetési hatása így 5,3 milliárd Ft-os bevételkiesés. Ez azonban egy több mint kétszeres áttétellel bíró forrást jelent csupán a szektor szereplői számára is, így a **teljes nemzetgazdaságot szemlélve összességében, ~9,7 milliárd Ft-os pozitív egyenleget teremt.**

Összegzés

Az áfakulcs-csökkentés az eddigiekben felvázolt hatásokon túl olyan előnyökkel is jár, melyek nem, vagy nehezen számszerűsíthetők:

- **Színesíthető a kulturális élet és megőrizhetők a kulturális értékeink** azáltal, hogy a feltörekvőben lévő vagy akár szűkebb rétegeknek szóló produkciók színpadra állítása is jövedelmezőbbé válik.
- **Javítható hazánk versenyképessége a nemzetközi előadókért folytatott versenyben** azáltal, hogy növelhető az előadóknak kínált nettó előadói díj összege, így **több nagykoncert szervezhető, mely növeli a gazdasági teljesítményt és a költségvetési bevételeket.**
- **Több nemzetközi nagykoncert ezen felül a nagy multifunkcionális infrastruktúrák: stadionok, sportcsarnokok kihasználtságát is javítja, ezáltal csökkentve a jellemzően költségvetési finanszírozási igényt.**
- Az **addicionális forrással növelhető a szektor válságállósága**, ami által a **COVID-19 világjárványhoz hasonló esetekben később kell a bércsökkentés vagy leépítés eszközához nyúlni a szereplőknek.** Ennek legfőbb hozadéka, hogy a nehezen pótolható, kiváló szakembergárda megtartható.
- A megnövekedett koncertszám és a fesztiválok zenei kínálatának erősödése növeli a hazánkba érkező külföldi látogatók számát, ami tovább erősíti az országimázst. **A turizmus fellendítéséhez így a COVID-19 utáni időszakban kiemelten hozzá tud járulni a koncert- és fesztiválszektor.**
- A COVID-19 világjárvány okán előfordulhat, hogy a későbbiekben is csak alacsonyabb létszámmal lehet majd biztonságosan koncertet szervezni, többet kell költeni a biztonságos körülmények megteremtésére, mely **tovább növelheti a koncert- és fesztiválszervezési költségeket. Ezeket a hatásokat tudja kompenzálni egy mérsékelt áfafizetés, így elkerülhető az áremelés, stabilizálhatók a jelenlegi jegyárak.**

Kutatásunk rámutat a koncertek és fesztiválok gazdasági és kulturális jelentőségére, valamint hangsúlyozza azt is, hogy az áfakulcs csökkentés a szektor minden szereplőjét pozitívan érintené. A COVID-19 okozta leállások után a megfelelő mértékű talpraálláshoz és elinduláshoz **szükség van egy olyan támogatási eszközre, amely piaci alapon, a valós teljesítményt értékelve nyújt segítséget az egyes szereplőknek: ilyen a koncert- és fesztiváljegyek áfakulcsának egységesen 5%-ra történő csökkentése.**

1. Bevezetés, háttér

1.1. Az elemzés háttere

A koncertek és fesztiválok kulturális jelentősége megkérdőjelezhetetlen: elősegítik a közművelődést és a kulturális értékek megőrzését. Az említett rendezvények továbbá hozzájárulnak a stresszmentesebb, kiegyensúlyozottabb élethez, és kiváló lehetőséget nyújtanak a társas kapcsolatok ápolására, új ismertségek kialakítására. Hazánkban évente több mint 1000 élőzenés fesztivált és közel 50 ezer koncertet³ szerveznek, amelyek közel 10 ezer előadóművésznek nyújtanak munkát és fellépési lehetőséget, illetve millióknak kikapcsolódást, szórakozást.

A piaci alapon működő, valamint nonprofit szereplők azonban nincsenek egyszerű helyzetben. A koncert- és fesztiválszervezés helyzetét többek között a nemzetközi összehasonlításban kiemelkedően magas áfakulcsok (27%, illetve 18%) is nehezítik. További problémát okoz, hogy nem egységes az áfakulcs az említett tevékenységekre, amely a "kiskapuk keresésére" ösztönözhet egyes szereplőket, illetve hátrányos helyzetbe hozza a fesztiválokkal szemben a hasonló közönséget hasonló értékajánlattal megcélzó koncerteket. A koncertszervezési szektorban Magyarország versenytársainak számító országokban, például Szlovákiában, Csehországban, Lengyelországban, valamint a szomszédos Ausztriában – amellet, hogy a standard áfamérték is alacsonyabb, mint hazánkban – széles körben vezettek be kedvezményes áfakulcsot a koncertekre szóló belépőjegyek kapcsán. Ennek következtében az ezen országokban működő koncertszervezőknek jelentősen kisebb áfateherrel kell számolniuk, így alacsonyabbak a koncertszervezés költségei is. Emiatt pedig számottevően magasabb fellépési díjat tudnak ajánlani, aminek mértéke természetesen az elsődleges rendezőelv abban, hogy a nemzetközileg elismert művészek mely országok szervezőinek ajánlatait fogadják el. A hazai magas áfateher miatt a szervezők által tett gázsiajánlatok rendszerint elmaradnak a környező országok rendezvényhelyszíneinek ajánlataitól - a kedvezőtlen adószabályozás tehát olyan versenyhátrányt okoz, amely miatt Magyarországot számos esetben elkerülhetik a nagyszabású koncertturnék.

A nemzetközi versenyhátrány mellett a szervezők helyzetét is nehezítik a magas relatív költségek: a koncertek esetében a fogyasztói jegyárak ~21%-át, fesztiválok esetében pedig a jegyárak 15%-át⁴ áfaként be kell fizetniük, amely mellett a jogdíjak és az egyéb fix költségek kifizetése további terhet jelentenek számukra. Támogatás nélkül jelenleg sok koncert és fesztivál nem is tudna megvalósulni jelenlegi formájában.

A COVID-19 világjárvány felerősítette és még jobban láthatóvá tette a koncert- és fesztiválszervezést sújtó nehézségeket. Az élő koncertezés szinte teljesen ellehetetlenült, amely következtében a szektor szereplőinek bevétel nélkül, tartalékaikat felélve kellett átvészelnük a tavaszi és nyári időszakot. A COVID nem csupán most, a fesztiválok és koncertek elmaradása idején állítja kihívások elé a szektort. Várhatóan az újraindulás is nehezített pályán folyik majd: lehet, hogy a későbbiekben is csak alacsonyabb létszámmal lehet majd biztonságosan koncertet szervezni, többet kell költeni a biztonságos körülmények megteremtésére, amely tovább növelheti a koncert- és fesztiválszervezési költségeket.

Mindezt szem előtt tartva a teljes iparágat képviselő, 14 zeneipari szakosztályt magában foglaló Music Hungary Szövetség, felkérte a PwC Magyarországot egy tanulmány elkészítésére, amely a koncert- és

³ A ~50 ezer koncertből ~11 ezer fesztiválon hangzik el (ProArt: Zeneipari Jelentés 2019)

⁴ A fogyasztói jegyár alatt a bruttó ár értendő, amely a nettó ár és az azt terhelő 27%, illetve 18% áfa összege.

fesztiváljegyek áfakulcs-csökkentésének hatásait vizsgálja - a szektor, valamint a nemzetgazdaság egésze szemszögéből.

1.2. Az elemzés célja

Az elemzés célja, hogy feltárja a koncert- és fesztiválszervezés sajátosságait, a szektor komplexitását, valamint gazdasági jelentőségét, végül pedig számszerűsítse a koncertjegyek 27%-os és a fesztiváljegyek 18%-os áfakulcsának egységes, 5%-ra történő csökkentésének központi költségvetésre és a koncert- és fesztiválszektorra gyakorolt közvetett és közvetlen hatásait. Elemzésünk során törekszünk a nem számszerűsíthető hatások minél részletesebb bemutatására is, mellyel célunk a tovagyrúzó, áttételesen jelentkező eredmények érzékeltetése, valamint az áfakulcs csökkentéssel elérhető jövőbeni helyzet minél alaposabb felvázolása.

Célunk bemutatni az áfakulcs-csökkentés potenciális hatásait, melyhez a lehető legpontosabban meghatározzuk az áfa-alapot képező piacméretet⁵. Célunk továbbá, hogy feltárjuk, az áfakulcs csökkentéséből adódó iparági többletforrások milyen csatornákon keresztül, milyen értékben, mely szereplőkhöz jutnak el, illetve milyen hatásokat generálnak. A gazdasági hatások jelentkezhetnek a szektor szereplőinél, illetve a központi és az önkormányzati költségvetésekben is. Emellett az elemzésben bemutatunk olyan tovagyrúzó gazdasági és társadalmi hatásokat is, melyek a kulturális sokszínűség vagy éppen a kulturális turizmus szempontjából lényegesek.

1.3. Elemzési megközelítésünk

A tanulmány elkészítése három szakaszban történt:

1. Helyzetfelmérés,
2. Hatáselemzés,
3. Eredmények értelmezése és összefoglalása.

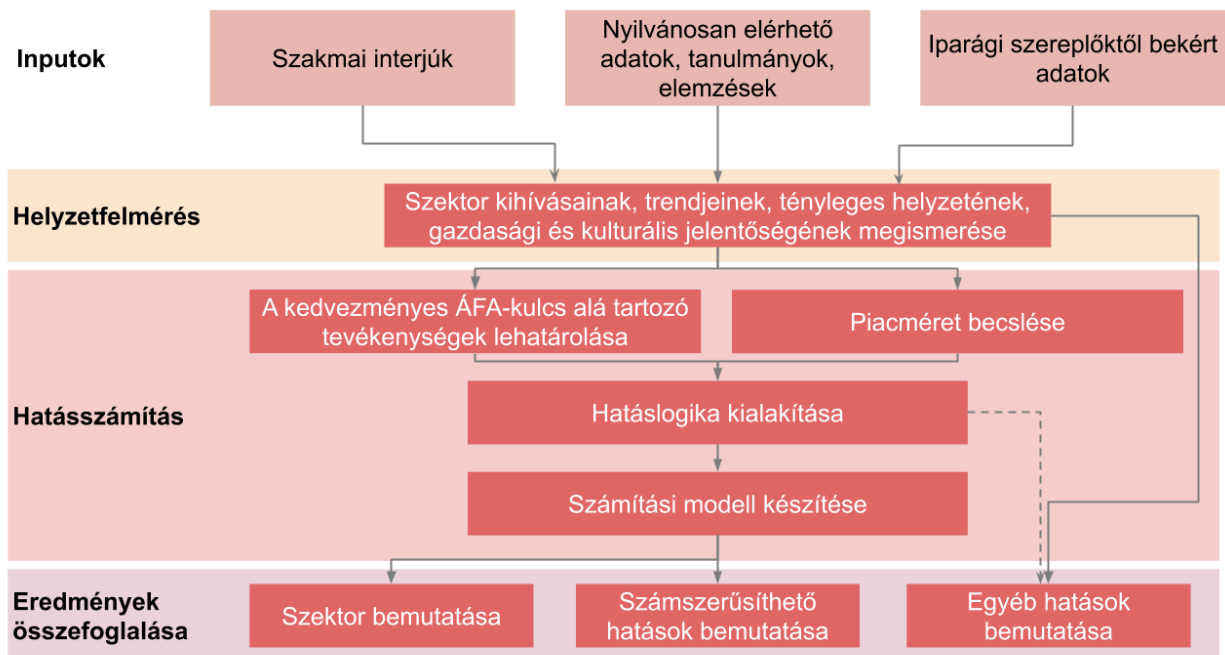
Elemzésünk során három fő információforrásból indultunk ki: interjúkat készítettünk; feldolgoztuk a nyilvánosan elérhető adatokat, tanulmányokat; valamint elemeztük a szektor szereplőitől kapott adatokat. Az első lépések egyikeként pontosítottuk a koncertek és fesztiválok fogalmát: elemzésünk során a koncertek közül az élőzenés fellépéseket, a fesztiválok közül pedig a zenei fesztiválokat vettük figyelembe, mindkét esetben kiszűrve az ingyenes rendezvényeket⁶.

A helyzetfelmérést követően meghatároztuk az áfakulcs-csökkentés hatáslogikáját, valamint számítási modellt készítettünk, végső lépésként pedig jelen dokumentumban összefoglaljuk eredményeinket. A modellezés során a szektor kiemelt szereplőivel és szakértőivel egyeztetjük kiinduló feltételezéseinket, a felállított hatászámítási logikát, valamint a számításokhoz felhasznált adatokat. Módszertani megközelítésünket és a főbb végrehajtott lépéseket az alábbi ábra foglalja össze:

---

⁵ Áfaalapnak az adott évben eladott koncert- és fesztiváljegyek nettó összértékét tekintjük.

⁶ Ennek oka, hogy ingyenességük révén az koncert- és fesztiváljegyek nettó összértékéből képzett áfaalapba nem számítanak bele.

1.3.1. Helyzetfelmérés

Annak érdekében, hogy az egységesen 5%-os, kedvezményes áfakulcs bevezetésének potenciális hatásait minél pontosabban meghatározhassuk, szakmai interjúkat készítettünk a releváns szereplőkkel. Az interjúalanyaink kiválasztása során törekedtünk arra, hogy alanyaink a szektort minél jobban reprezentálják méret, jelleg és képviselt szakterület tekintetében: kisebb és nagyobb méretű, nonprofit és nyereségorientált szereplőket egyaránt megkerestünk, valamint a Music Hungary Szövetség által képviselt fő szakterületek (szakosztályok) szereplőit szólítottuk meg. Felmérésünk során félig strukturált interjúkkal dolgoztunk, ez a megközelítés - amellet, hogy megadta a beszélgetés vezérfonalát - lehetőséget nyújtott arra, hogy felszínre kerülhessenek olyan, előzetesen nem ismert témakörök, információk, amelyek nagymértékben segítették a szektor helyzetének mélyebb megértését és továbbgondolását.

A helyzetfelmérés részeként szekunder kutatás keretében feltártuk a szektor trendjeit, kihívásait korábbi tanulmányok, elemzések felhasználásával. A szektor minél teljesebb megismerése érdekében az iparági szereplőktől is bekértünk adatokat, amelyeket kiindulási alapként használtunk későbbi vizsgálatunk során.

1.3.2. Hatásszámítás

A szektor megismerését, felmérését követően meghatároztuk, hogy mely tevékenységek tartozhatnak a kedvezményes áfakulcs alá, valamint kialakítottuk az áfakulcs-csökkentés hatáslogikáját. Ennek keretében megvizsgáltuk, hogy milyen problémákra nyújthat megoldást az érintett áfakulcsok csökkentése. A szereplőknél maradó többletforrás lehetséges felhasználásáról és a szereplők ezzel kapcsolatos elképzeléseiről egyeztetünk a szektor szereplőivel. A hatáslogika meghatározása során megvizsgáltuk az áfakulcs-csökkentés, valamint a többletforrás célirányos felhasználására irányuló intézkedések központi költségvetésre és a szektor szereplőire gyakorolt hatásait. A közvetlen, számszerűsíthető hatások mellett több közvetlen, nem számszerűsíthető hatás is megjelenik; ezeket az 4.6. fejezet részletezi.

A számszerűsíthető hatások minél pontosabb becslése érdekében számítási modellt készítettünk az 4.4. fejezetben bemutatott hatáslogika alapján. A modell használatához szükséges bemeneti értékeket az

Elektronikus Beszámoló Portál, a civil szervezetek névjegyzéke, az interjúk adatai, a Music Hungary Szövetség és más iparági szereplők adatszolgáltatásai, valamint egyéb nyilvánosan elérhető adatok alapján határoztuk meg. A modellezést nehezítette, hogy nem állnak rendelkezésre pontos adatok a szektor méretét illetően. A hiányzó bemeneti adatok esetében az interjúk során elhangzott, több szereplő által megerősített becslésekkel, illetve az alapadatokból származtatott, kalkulált értékekkel dolgoztunk.

1.3.3. Eredmények összefoglalása

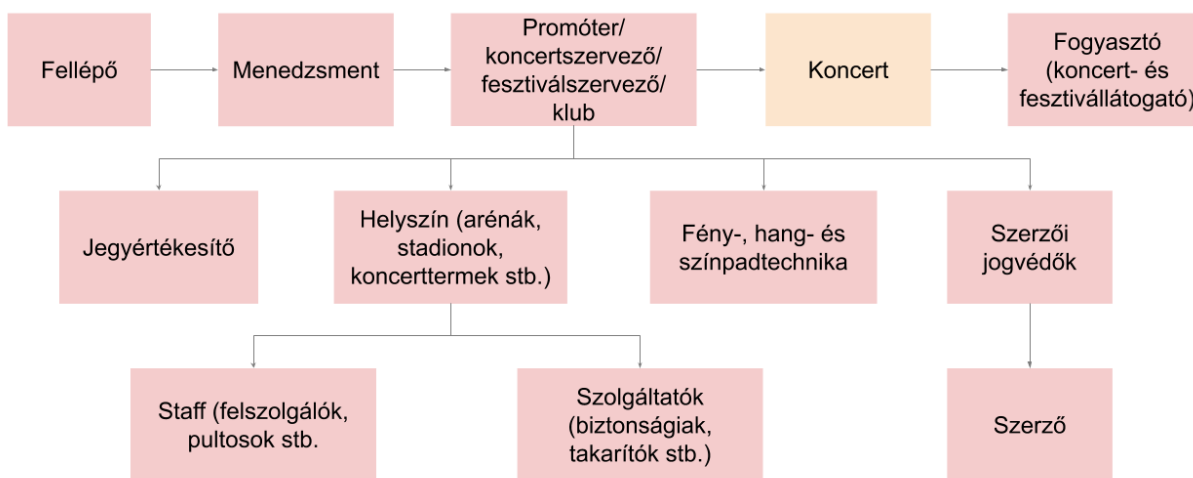
Elemzésünk eredményeit jelen hatástanulmányban foglaljuk össze. A szektor jellemzőinek és kihívásainak áttekintését követően megfogalmazunk számszerűsíthető és egyéb, nem számszerűsíthető hatásokat a nemzetgazdaság egészére, valamint a szektor szereplőire vonatkozóan, végül pedig javaslatot teszünk a kedvezményes áfakulcs jogszabályi szövegének módosítására.

2. A koncert- és fesztiválszektor bemutatása, nemzetgazdasági és kulturális jelentősége

Ahhoz, hogy a koncert- és fesztiválszektorra vonatkozó áfakulcs potenciális csökkentésének hatáslogikáját levezethessük, illetve megállapíthassuk, hogy a szektor egyes szereplőire ez hogyan hat, fontos áttekintenünk a szereplők közötti kapcsolatrendszerét és pénzáramlást.

2.1. A szektor bemutatása

A koncert- és fesztiválszektorra nagyfokú komplexitás jellemző; az egyes szereplők számos szerepkörben feltűnhetnek, és a szervezés különböző bevételi modelleket követve valósulhat meg. Ennek értelmében csupán egy általános képet lehet felvázolni, amelytől azonban számos ponton eltérhet az adott koncert vagy fesztivál megvalósítása. A szereplők általános kapcsolatát az alábbi ábra ismerteti:

A fellépő zenekar vagy előadóművész jellemzően (de nem feltétlenül) rendelkezik menedzsmenttel, amely megbízza a promótert (független zenei szervező), koncertszervezőt, fesztiválszervezőt vagy klubot a rendezvény megszervezésével, amelyen a koncert- vagy fesztivállátogató részt vesz. A logika sok esetben fordított is lehet, tehát a koncert ötlete a szervezőben fogalmazódik meg, aki a menedzsmenten keresztül jut el a fellépőhöz. A koncert vagy fesztivál szervezője keresi fel és bízza meg az ökoszisztéma összes többi szereplőjét, valamint tartja velük a kapcsolatot. Ilyen további szereplő a jegyértékesítő, a koncerthelyszín (például aréna, stadion, koncertterem), a fény-, hang- és színpadtechnikusok, illetve a jogvédők. Jellemzően a helyszín biztosítja a biztonsági szolgáltatást, takarítást és a büfét/ felszolgálat (ezek azonban sok esetben kiszervezett formában, külön vállalkozó megbízásával valósul meg). A szerzői jogvédők a rendezvényre eladott jegyek arányában beszedik a jogdíjat, amelyet végül kifizetnek a zeneszerzőknek egy felosztási logikát követve.

2.1.1. A koncert- és fesztiválszervezés főbb szerepköreinek jellemzői

A koncert- és fesztiválszervezés főbb szerepköreit három csoportra bonthatjuk: a fellépők és menedzsmentjük köré épül a szervezési feladatot ellátó szervezetek, vállalkozók csoportja, akik az ökoszisztéma egyéb szereplőivel (mint például a jogvédők) is kapcsolatban állnak. A szerepköröket és azok legfőbb gazdasági aspektusait ezt a felosztást követve mutatjuk be a következő fejezetekben.

2.1.1.1. A fellépők és menedzsmentjük

A **fellépők** alatt az előadóművészeket (énekes, zenekar) értjük. Fontos megkülönböztetnünk a szerző és a fellépő fogalmát: a szerző a dal jogtulajdonosa, míg a fellépő előadja a zeneművet. A két szerepkör esetenként egybe is eshet: a fellépő lehet egyúttal a dal szerzője is. A fellépők munkáját és az előadás sikerét jellemzően egy népes stáb segíti. Ők biztosítják a technikai feltételeket, a megfelelő hangzást, valamint azt, hogy a színpadon minden a zenészek rendelkezésére álljon. A fellépők tehát a stábjukkal és menedzsmentjükkel osztoznak a fellépti díjon. A **zenekari menedzsment** tevékenységi köre széles skálán mozog: jellemzően a művész karrierjének építését, fellépéseinek szervezését foglalja magában, azonban esetenként előfordul, hogy kiegészítő tevékenységként - az előzőeken túlmenően - a menedzsment a koncertek megszervezését, a jegyek értékesítését, a PR- és marketingfeladatok ellátását is elvégzi. Az előadó számára a menedzsment jellemzően kétféle módon tud fellépést szervezni: vagy "eladja" egy klubnak vagy koncertszervezőnek (fix gázsiért, a jegybevétel egy bizonyos százalékáért, vagy ezek valamilyen arányú keverékeként kialakított költségstruktúrában), vagy pedig saját kezdeményezésre, saját szervezésben megvalósít egy koncertet. A menedzsment a befektetett munka arányában, illetve az előadó piaci értékétől függően általában 10-30%-ban részesül az előadó fellépti díjából (gázsi), amelyből fedezi a működését, illetve az összeg egy részét befekteti az előadóba (például finanszírozza a klipforgatást).

2.1.1.2. A szervezési feladatokat ellátók köre

Promóterek

A promóterek független zenei szervezők, akik a koncert megszervezésétől a megvalósításig az összes feladatot ellátják; az előadónak "csak meg kell jelennie a koncerten". A bevétel megosztása a promóter és a zenekar között jellemzően az alábbi modellek szerint valósul meg:

- a legjellemzőbb megoldás a bevételmegosztás, amely esetében a jegybevételt általában 80-20%-ban megosztja a zenekar és a promóter (az arány természetesen változhat megállapodásonként),
- fix díj esetében az előadó egy előre meghatározott összeget kap a koncertért,
- az előző két megoldás keveréke, amely esetében az előadó egy alacsonyabb fix díjat kap, amely mellett a bevételből is részesül.

Koncertszervezők

A koncertszervezők működése a promóterekéhez nagyon hasonló; szintén ellátják a koncert megszervezésétől a megvalósításig az összes feladatot, a díjazásuk pedig lehet fix díj, bevételmegosztás, vagy a kettő keveréke. A koncertszervezők általában vagy exkluzív megállapodást kötnek a művésszel, és így egy adott évben megadott számú koncertet szerveznek számára, vagy pedig nyílt versenyben igyekeznek "megszerezni" az előadót - és így a koncertlehetőséget.

Fesztiválok szervezői

A fesztiválok szervezői olyan komplex kulturális és turisztikai élményt állítanak elő, amely túlmutat egymást követő koncertek sorozatán. Az infrastruktúra biztosításán és a koncertek megszervezésén kívül hangsúlyt fektetnek az egyéb, különböző korcsoportokat és érdeklődési körű látogatókat megcélzó programokra is, így gazdagítva a vendégélményt. A fesztiválok legnagyobb bevételi forrását a jegybevétel jelenti, amely mellett jelentős a vendéglátásból származó összeg, valamint az esetleges támogatás/ szponzoráció is. A szegmens legnagyobb szereplői a jegyeket saját rendszerükön keresztül, külföldön pedig részben egy-egy nagyobb partner megbízásával értékesítik, a fesztiválpiacon kisebb szereplői pedig jellemzően jegyértékesítők szolgáltatásait veszik igénybe.

Klubok

A klubok jellemzően nem csupán a helyszínt biztosítják, hanem a koncert szervezését is végzik. Alapvető céljuk, hogy kulturális programok szervezésével a helyi zenészeknek fellépési lehetőséget, a helyi

közönségnek pedig színvonalas, országos, vagy akár nemzetközi koncerteket nyújtsanak. Bevételük a jegyeladásból és a vendéglátási forgalomból (fogyasztásból) keletkezik, illetve egyes klubok esetében a szponzoráció és az állami támogatás is jelentős részt képviselhet a bevételi struktúrában. A koncertek a magas költségek miatt jellemzően nullszaldósak, így a klubok működésüket sok esetben a vendéglátás köré építik, ugyanis így tudnak profitra szert tenni. A klubok működése változó a szezonalitást tekintve is: általában nyáron kevés program van, mert a fesztiválok "elviszik" a közönséget, azonban például a Budapest Park esetében - mivel szabadtéri koncerthelyszín - éppen április végétől szeptember legvégéig tart a szezon (csütörtök, péntek, szombat esténként). A klubok a fix költségek kitermelése érdekében maximális kihasználtságra törekednek jelenleg is, azonban a koncertpaletta színesítése, valamint több nemzetközi fellépő meghívása jövőbeli céljaik, terveik között szerepel. A díjazás a promóterekhez és koncertszervezőkhöz hasonlóan fix díj, bevételmegosztás, vagy a kettő keveréke lehet.

Koncerthelyszínek

Koncerthelyszín alatt a rendezvényszervezésre alkalmas helyszíneket értjük, amelyek fókuszálhatnak a sport- vagy zenei rendezvényekre, vagy akár multifunkcionálisak is lehetnek. A helyszíneknek a rendezvénytér kiadásából keletkezik bevételük, amely egyúttal fő tevékenységüket is jelenti. A koncerthelyszínek célja természetesen a minél magasabb kihasználtság, azaz a minél több koncert (és egyéb rendezvény) befogadása, amely érdekében a koncertszervezőkkel állandó kapcsolatban állnak. A nagy, multifunkcionális létesítmények jellemzően állami vagy önkormányzati tulajdonban vannak, így a kihasználtságuk növelése a központi költségvetésre közvetlen, pozitív hatással van. A kihasználtság helyszínenként változó: például a Papp László Budapest Sportaréna jellemzően maximális kihasználtsággal működik a legnépszerűbbnek számító péntek-szombat-vasárnap esték esetében, gyakran már évekre előre sem lehet időpontot foglalni fő időszávnak számító szombati napra, azonban számos egyéb stadion, csarnok kihasználtsága alacsonyabb. A kihasználtság kapcsán fontos megemlíteni, hogy az évi 365 nap nem lehet cél a produkciók közötti technikai átállások, színpadépítések miatt. A koncerthelyszínek bevételi modellje szintén többféle lehet: fix díjon való bérbeadás (így a koncertszervező viseli az esemény kockázatát), vagy alacsonyabb bérleti díj és a jegybevétel alapján jutalék (közös kockázatvállalás) alapú modell.

Fény-, hang- és színpadtechnika

A fény-, hang- és színpadtechnikai szolgáltatók feladata a megfelelő látványvilág és hangzás technikai feltételeinek biztosítása. A technikát a klubok és a különböző koncertszervezők jellemzően bérlik (személyzettel együtt); elenyésző részben rendelkeznek saját technikai elemekkel, ugyanis azok rendkívül drágák, illetve gyorsan elavulnak. Az alvállalkozók megbízása továbbá garantálja a szakmai színvonalat, tapasztalatot, amely szintén nagyon fontos a minőségi produkció létrehozása érdekében.

Jegyértékesítők

A jegyrendszer-szolgáltatók a szervezők "háttérjátékosai": azon kívül, hogy értékesítik az eseményre szóló jegyeket, sok esetben jegyértékesítési szoftvert is nyújtanak a partnerszervezet számára, és akár kimutatásokat is készítenek, ügyfélkezelési rendszert (CRM) üzemeltetnek. A jegyek értékesítésével a promóter, koncert- vagy fesztiválszervező bízza meg a jegyértékesítőt. A jegyek értékesítése kétféle módon valósulhat meg:

- bizományos értékesítés: jegyértékesítő kibocsátja a jegyet, számláz a vásárlónak, majd fizet a szervezőnek (saját jutalékát levonva),
- ügynöki modell: a jegyértékesítő a jegykibocsátó (rendezvényszervező) számláját állítja ki vásárláskor (tehát a jegykibocsátó nevében értékesít).

Mindkét modell esetében igaz az, hogy a jegyár a jegyértékesítő számára nem jelent bevételt, csak "átfolyik" rajta. A jegyértékesítőnek bevétele a nettó jegyárra számított jutalékból és a jegyáron felül

esetlegesen felszámolt kezelési költségből és kényelmi díjból keletkezik (a nettó jegyértékre vetítve ~5-10%-nyi bevétel képződik így a jegyértékesítők számára). Egy esemény jegyértékesítése megvalósulhat egyetlen jegyirodán keresztül, azonban az is előfordul, hogy az értékesítés több iroda között oszlik meg. Napjainkban jellemzően online módon történik a jegyértékesítés; a fizikai értékesítés az összes eladott jegy néhány százalékát jelenti csupán - az arányok persze az egyes programok esetében a célközönség preferenciáit követve eltérhetnek.

A vevők elkötelezettségének növelése szempontjából fontos trend, hogy egyes jegyértékesítők szoftvere beépíthető a partner weboldalába, így a felhasználó nem veszi észre, hogy elhagyta az esemény oldalát jegyvásárláskor.

2.1.1.3. Egyéb szereplők

Az Artisjus - Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület a koncerteken elhangzott dalok után szerzői jogdíjat szed be a rendezvény szervezőjétől (jogdíjfizető), amelyből a pont-alapú felosztási rendszer alapján részesül a dal szerzője.⁷ A jogdíj struktúrája jellemzően a jegybevételhez igazodik, százalékos formában. Alapesetben mértéke a rendezvény áfa nélküli, azaz nettó jegybevételének 9%-a, azonban lehet kedvezményeket szerezni - például előre bejelentett koncertekkel -, és így csökkenteni a terhet (5-6% a kedvezményes díjmérték). A szerzői kifizetés könnyűzene esetében félévente, komolyzene esetében pedig évente történik.

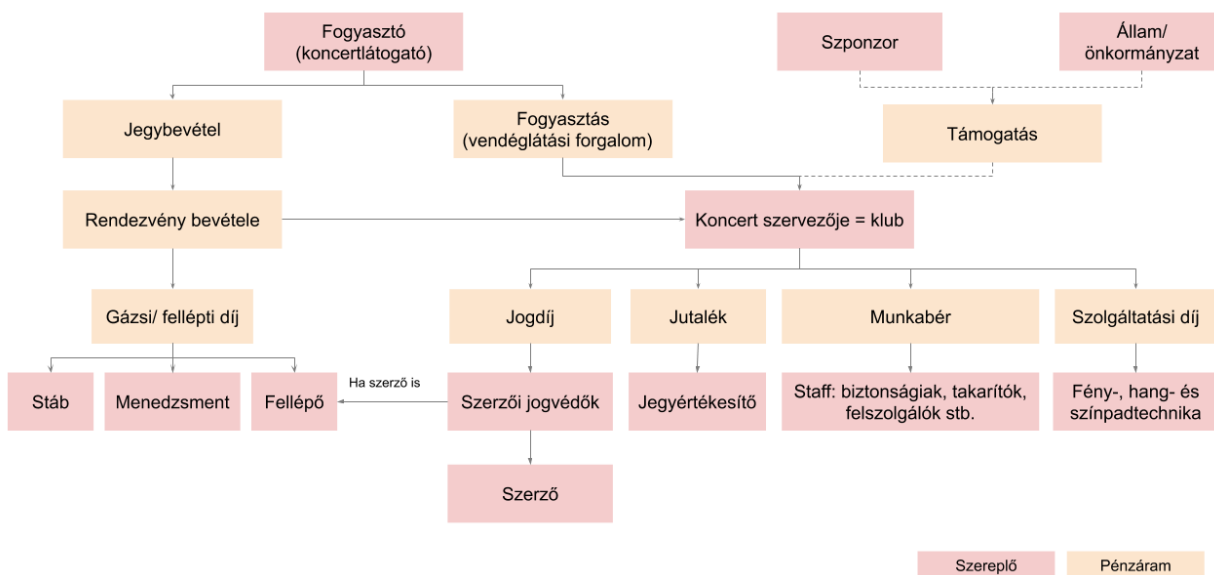
2.1.2. Gazdasági kapcsolatok a szereplők között

A bevételek áramlása a szereplők között alapvetően háromféle módon, más-más logika mentén történhet. A könnyebb megértés érdekében a klubok, az egyedi szervezésű koncertek és a fesztiválok esetét külön kezeljük, és az alábbi ábrákkal szemléltetjük. Megközelítésünk célja, hogy meghatározzuk a szektor gazdasági teljesítményét, valamint azt, hogy az áfakulcs csökkentéséből keletkező többletforrás a szereplők között hogyan oszlik meg. A koncert- és fesztiválszervezés - ahogyan már korábban is kifejtettük - komplex szolgáltatás, amely sok szereplő szoros együttműködésén alapul. A rendszerszemléletű vizsgálat elengedhetetlen ahhoz, hogy feltárhassuk, a jegybevétel hogyan oszlik meg közöttük. Fontos megjegyezni, hogy a szponzortól és az államtól kapott támogatás mindhárom modellben esetleges (egyes szereplők részesülnek benne, míg mások nem, vagy nem olyan mértékben).

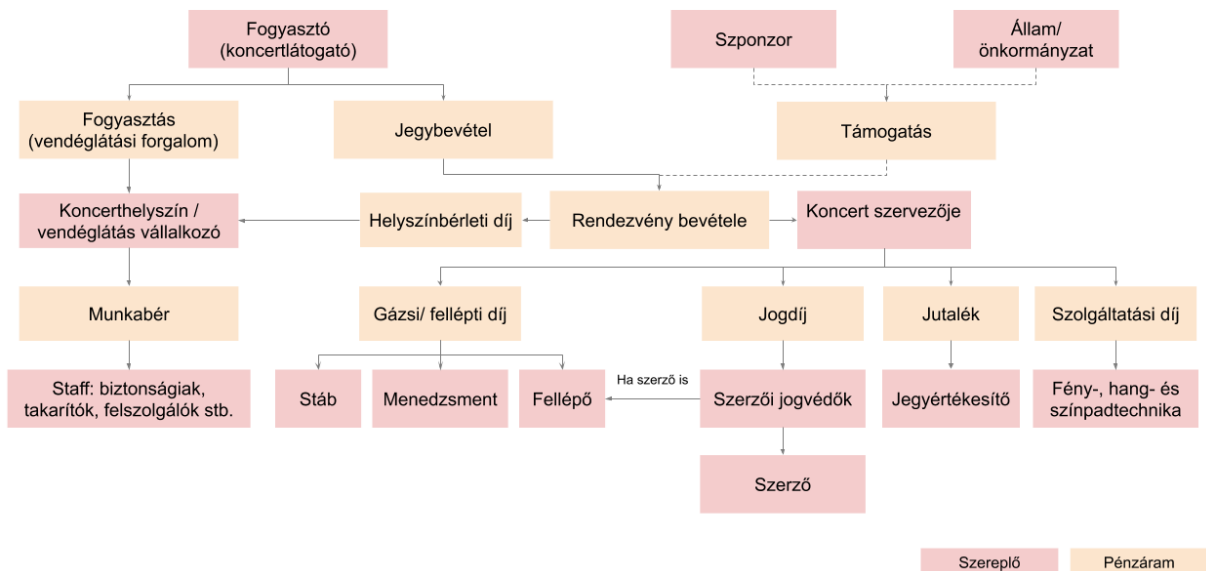
⁷ A szerzői jogvédő mellett fontos megkülönböztetnünk az előadóművészi jogvédelmet (szervezete: EJI - Előadóművészi Jogvédő Iroda), amely a nem élőzene - azaz a hangfelvételek - terjesztésének szabályozásával foglalkozik. Az előadóművészi jogdíjat a hangfelvétel terjesztője, forgalmazója köteles megfizetni, és a dal előadója részesül belőle. Fontos megjegyezni, hogy az előadó megegyezhet a dal szerzőjével, azonban ez nem minden esetben van így.

2.1.2.1. Az érintettek gazdasági kapcsolatai klubkoncertek esetében

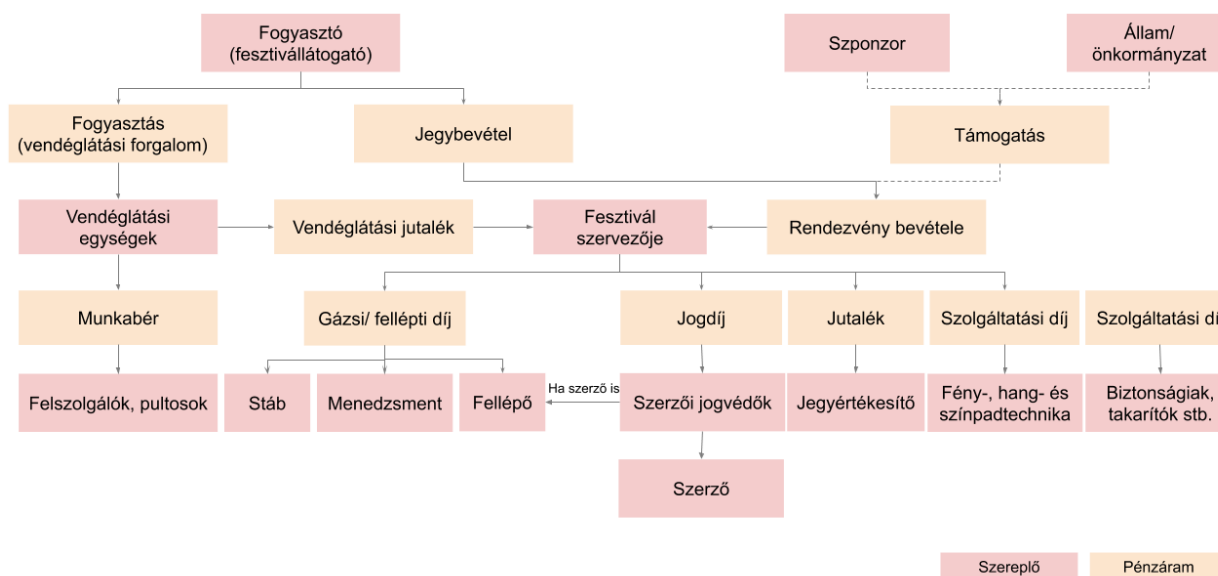
Klubkoncertek esetében a klub jellemzően egyben a koncert szervezője is, akinek bevétele három fő forrásból áll össze: a fogyasztók által kifizetett jegybevétel egy adott százalékából (általában ~20%), a klub vendéglátási forgalmából, valamint esetlegesen támogatásokból, szponzorációkból. Fő költségvetései az alábbiak: az elhangzott dalok után jogdíjat fizet a szerzői jogvédőknek, jutalékot a jegyértékesítőknek, munkabért vagy szolgáltatási díjat a biztonsági szolgálatnak, takarítóknak, felszolgálóknak, szolgáltatási díjat a fény-, hang- és színpadtechnikáért, valamint esetenként bérleti díjat a helyszín tulajdonosának. A jegybevétel másik ~80%-a jellemzően gázsiként a fellépőhöz kerül, aki osztozik az összegben a stábbal és a menedzsmenttel. A szerzői jogvédők a hozzájuk beérkezett összegből jogdíjat fizetnek a zeneszerzőknek, így amennyiben a fellépő egyben zeneszerző is, még egy bevételi forráshoz jut.

2.1.2.2. Az érintettek gazdasági kapcsolatai egyedi szervezésű koncertek esetében

Egyedi szervezésű koncertek esetében hasonló a bevételek és költségek áramlása, mint a klubkoncerteknél, azonban fontos különbség, hogy itt a vendéglátás jellemzően elkülönülten, egy alvállalkozó megbízásával valósul meg. A koncert szervezőjének bevétele ebben az esetben csupán a jegybevételből és az esetleges támogatásokból származik, amelyekből kifizeti az előadó (és stábja, menedzsmentje) gázsiját, a jogdíjat, a jegyértékesítők jutalékát, valamint a technika szolgáltatási díját. A koncerthelyszínnek továbbá helyszínbérleti díjat fizet, amely ebből, valamint a vendéglátási forgalomból gazdálkodik ki a személyzet (biztonságiak, takarítók, felszolgálók stb.) munkabérét.

2.1.2.3. Az érintettek gazdasági kapcsolatai fesztiválok esetében

A fesztiválok esetében lényeges eltérés az előző modellhez képest, hogy az előadók jellemzően fix díjban részesülnek, illetve a szervezők ebben az esetben több koncertet, valamint kapcsolódó egyéb élményeket, sok esetben kemping lehetőséget nyújtanak szolgáltatásként. A fesztivál belépőjegye jellemzően a koncertek mellett számos egyéb, kiegészítő jellegű programot is tartalmaz. A fentebb elmondottakhoz hasonlóan a vendéglátás itt is elkülönülten - jellemzően a vendéglátási egységeknek, vállalkozóknak kiszervezve - valósul meg, akik az így befolyt összegből fedezik a felszolgálók, pultosok munkabérét. Fontos különbség azonban az egyedi szervezésű koncertekhez képest, hogy a vendéglátási egységek jutalékot fizetnek a fesztivál szervezőjének, akinek emellett még az eladott jegyekből, illetve az esetleges támogatásokból képződik bevétele, amelyből a gázsit (fellépti díjat), jogdíjat, jegyértékesítői jutalékot, helyszínbérleti díjat, valamint a technikai-, a biztonsági-, a takarítási- és egyéb szolgáltatások díját kigazdálkodikja.

2.2. Koncertek és fesztiválok kulturális jelentősége

A fesztiválok általában több művészeti ágat is felvonultatnak, például zene, tánc, színház, képzőművészet, irodalom, így az effajta kikapcsolódási lehetőség kimagasló kulturális jelentőséggel bír⁸. A koncerteknek és fesztiváloknak szerteágazó jótékony hatásai vannak az érintetteknek, amelyeket az alábbiakban tekintünk át. Amellett, hogy a közönség megtapasztalhatja az adott műalkotásokat, nagy szerepük van a művelődésben, az ismeretterjesztésben és figyelemfelhívásban, a tolerancia erősítésében,

⁸ Iványi Tamás (2020): Understanding the decision factors of youngsters in the case of Hungarian music festivals

hagyományőrzésben, közösségi erő és értékek megteremtésében, vagy az önmegvalósításban⁹. Az, hogy épp melyik jótékony hatás valósul meg erőteljesebben, függ többek közt a fesztivál célközönségétől, méretétől, helyszínétől, gyakoriságától, témájától, szervezőjétől.

A művelődés, tehát a kulturális javaknak, értékeknek, termékeknek különböző célú, az emberek aktív tevékenységéhez (spontán módon, járulékosan vagy céltudatosan) kapcsolódó elsajátítása¹⁰, egy fesztiválon megvalósul például, mikor a résztvevők megismernek egy új előadót vagy műfajt.

Az ismeretterjesztésnek és figyelemfelhívásnak többféle formája is lehet. A koncert vagy fesztivál központi témája is lehet, hogy felhívja a figyelmet például egy aktuális politikai, társadalmi problémára. Azt is fontos megjegyezni, hogy ennél sokkal kevésbé explicit módon is megvalósulhat az ismeretterjesztés, hiszen azokhoz is, akik kizárólag kikapcsolódás céljából látogatnak meg egy fesztivált, eljuthatnak ismeretterjesztő vagy figyelemfelhívó információk, például ha a szelektív hulladékgyűjtő felett szerepel, melyik kukába mit kell dobni, vagy a koncert előtt felhívják a figyelmet egy jótékony gyűjtésre.

A tolerancia erősödése szorosan összefügg az előző két jótékony hatással. Ha a művelődéssel való összefüggést tekintjük, gondoljunk csak arra, mennyien vannak, akik megszokásból nem hallgatnak klasszikus zenét, vagy csak a kortárs művészeti alkotások iránt érdeklődnek. Egy fesztiválon a kortárs és hagyományos formák nem zárják ki egymást, ezáltal teret adva annak, hogy a rutinból elutasított stílusú műalkotásokkal is megismerkedhessenek a résztvevők¹¹. Ha a tolerancia erősödését a figyelemfelhívás, ismeretterjesztés összefüggésében vizsgáljuk, a társadalmi érzékenyítésről érdemes szót ejtenünk. Hiszen akár egy politikai problémára, egy betegségre, a környezetvédelemre hívja fel az esemény a figyelmet, olyanokhoz is eljuthat a téma fontossága, akik korábban akár elutasítóan, vagy érdektelenséggel viszonyultak hozzá. Mindemellett a fesztiválok nyitottsága (főleg alacsony árú, vagy ingyenes rendezvények esetén) a társadalmi különbségeket is elmossa a résztvevők között, hiszen mind ugyanabban az élményben részesülhetnek, egy közösségként¹².

A hagyományőrzés a falusi fesztiválokon (pl. Művészetek Völgye), városi fesztiválokon (pl. Veszprémi Utcazene Fesztivál), hagyományőrző fesztiválokon (pl. Summerfest Nemzetközi Folklorfesztivál) kétféle módon is megvalósul: a helyi lakosokban táplálja az identitást, a távolabbról érkező résztvevőkkel pedig megismerteti az adott helység, régió különlegességeit és tradícióit.

A közösségi erő és értékek megteremtése bizonyos aspektusaiban kapcsolódik a hagyományőrzéshez, hiszen ha a fesztivál vagy koncert egy bizonyos földrajzi egység, település lakosainak szól elsősorban, a közösség múltjának és értékeinek megerősítése, és olyan új formába öntése valósulhat meg, amely a külvilág számára is elérhetővé teszi azt. Ám a közösségi értékteremtés nem csupán az ilyen jellegű rendezvények sajátossága, hiszen bármilyen koncerten, vagy fesztiválon kialakul valamilyen fajta közösség (ezt persze sok tényező befolyásolja, mint például a rendezvény mérete, időtartama), amelyben - a megtapasztalt műalkotásokon keresztül - közös érzelmek, hasonló gondolatok, valamint a rendezvény sikeres lefolyása érdekében együttműködés alakul ki.

A koncertek és fesztiválok elsősorban a művészek és előadók számára nyújtanak lehetőséget az önmegvalósításra¹³. Ilyen rendezvények nélkül sokkal nehezebbé, sokak számára szinte lehetetlenné válna, hogy széleskörű közönségnek mutathassák be alkotásaikat. Ezen pozitív kulturális hatást felerősíti, hogy nem csupán a már befutott művészek kaphatnak szerepet fesztiválokon: egyre több rendezvény

⁹ Hunyadi, Zsuzsa (2004): A fesztiválok közönsége, helye, szerepe a kulturális fogyasztásban

¹⁰ Durkó Mátyás (n.a.): Kislexikon - Művelődés szócikk

¹¹ Jászberényi Melinda, Zátori Anita, Ásványi Katalin (2016): Fesztiválturizmus

¹² Hunyadi Zsuzsa (2004): A fesztiválok közönsége, helye, szerepe a kulturális fogyasztásban

¹³ Kundi Viktória (2013): Fesztiválok városokra gyakorolt gazdasági és társadalmi-kulturális hatásainak elemzése

tehetségkutató jellegű programpontokat is beépít, például a Sziget Campfire versenye, de ezt a célt szolgálja a teljes Kikeltető rendezvénysorozat is, melyen fiatal, általában anyagi támogatásra szoruló együttesek versenyezhetnek egymással több hónapon keresztül.

Mindezek megmutatják, hogy a fesztiválok és koncertek egyedi kulturális jelentőséggel bírnak, hiszen már csak a fent említett hat jótékony hatás rövid áttekintésével láthattuk, hogy ezen rendezvények olyan helyzeteket, lehetőségeket teremtenek vagy alakítanak ki, melyek más körülmények között elképzelhetetlenek lennének. E hatások, egy település, egy régió vagy akár egy egész ország életében előnyösek, hiszen növelik az összetartást, hasznos kikapcsolódási formát nyújtanak a lakosságnak, erősítik az identitást és elősegítik a hagyományőrzést.

A vizsgált előnyös hatások, valamint a lakosság nagymértékű érintettsége arra enged következtetni, hogy kulturálisan és társadalmilag mindenképp előremutató lehet az állam számára, hogy minél több és sokszínűbb koncertet és fesztivált támogasson valamilyen formában.

2.3. Gazdasági jelentőség

A koncertek és fesztiválok kulturális jelentősége mellett fontos áttekinteni a szektor gazdasági jelentőségét is. **Magyarországon évente közel 50 ezer koncertet hangzik el, amelyek túlnyomó többsége (94%-a, azaz 48 ezer db) könnyűzenei koncert.** A könnyűzenei koncertekből több mint 11 ezer fesztiválokra hangzik el, a többi pedig egyedi szervezésű vagy klubkoncert. A könnyűzenei koncertek száma lassú, de biztos növekedésen ment keresztül az elmúlt években: 2017-ről 2018-ra 2%-al,¹⁴ 2018-ról 2019-re pedig 6,5%-al¹⁵ nőtt. Az élőzene teljes szektora szintúgy növekedett: szakértői becslések alapján 2015 és 2019 között közel 15%-os növekedést mutatott. Az éves növekedést tekintve ez az arányszám jellemzően 3,5-4% körüli. Ahogyan a szektor kihívásai között kifejtjük, a COVID-19 következtében drasztikus visszaesés tapasztalható a koncertek és fesztiválok számában: 2020-ban a szektor mérete a 2019-es érték mindössze 30%-át érte el. Az előrejelzések szerint azonban - amennyiben lehetőség lesz élőzenés rendezvényeket tartani - a következő években újra növekedésnek indulhat a szektor; 2022-re eléri a 2019-es szintet, 2024-re pedig várhatóan a 2019-es érték ~110%-a lesz.¹⁶

Számításaink szerint 2019-ben **összesen több mint 7 millió jegy kelt el különböző koncertekre és fesztiválokra, amely nettó ~45 milliárd Ft jegyárbevételt** (bruttó értéken ~54 milliárd Ft) **jelentett** a szektor szereplői számára. A koncertek és fesztiválok a jegybevételen felül - ahogy korábban kifejtettük - **vendéglátási forgalmat is generálnak, melynek nettó értéke számításaink szerint ~29 milliárd Ft. A szektor szereplői 2019-ben az évben a jegyeldadás után több mint 9 milliárd Ft-ot fizettek be áfaként** a költségvetésbe.

A könnyűzenei koncertek közel fele fizetős; ezek száma 2018-ban közel 20 ezer volt. Ebben az évben összesen 25 709 ingyenes koncertet rendeztek meg országszerte, amely az összes könnyűzenei koncert több mint felét jelenti (~57%). A hazai koncertszervezés fő központja Budapest, azonban a megyeszékhelyek is felülreprezentáltak a megrendezett koncertek számát tekintve. A fesztiválokat tekintve szintén Budapest a listavezető, azonban a legfontosabb városok között megtalálhatunk számos vidéki települést is (például Veszprém - Utcazene Fesztivál, Sopron - Volt, Bánk - Bánkító Fesztivál, Zamárdi - Balaton Sound, B My Lake, Strand). A koncertek - és a fesztiválok különösképpen - erős szezonálitást mutatnak: a legnépszerűbbek a nyári hónapok, illetve az ünnepek miatt a december.

¹⁴ ProArt: Zeneipari Jelentés 2018

¹⁵ Artisjus: Nagy élőzenei statisztika

¹⁶ PwC, Global Entertainment & Media Outlook 2020-2024

Az Előadóművészi Jogvédő Iroda **közel 10 ezer előadóművészt** tart nyilván, akik száma évente fokozatosan (~300 fővel) növekszik. Emellett a hazai **koncertek és fesztiválok létrehozásán évente hozzávetőlegesen 6 ezer főnyi munkaeerő¹⁷ tevékenykedik**. A sok esetben kiegészítő állásként vagy alkalmi munkaként végzett tevékenységek jellegéből fakadóan a koncert- és fesztiválszervezésben érintett személyek száma az említett 6 ezer főt nagy mértékben meghaladja.

A szektor gazdasági jelentőségére a fogyasztói oldal vizsgálata is rámutat. **A háztartások fogyasztási szerkezetében a kultúra és a szórakozás szegmense 7-8%-ot jelent az összes költést tekintve.**¹⁸

2.4. Turisztikai jelentőség

A koncertek, fesztiválok komplex turisztikai termékek (amellett, hogy elsősorban kulturális célokat szolgálnak): nagymértékben hozzájárulnak az ország turisztikai forgalmához. Amellett, hogy fellendítik a belföldi turizmust, külföldi látogatókat is bevonzanak az országba, akik költségeik révén élénkítik a hazai gazdaságot. Egy-egy nagyobb koncert esetében a külföldiek aránya akár 20% is lehet, azonban a zenei fesztiválok még jelentősebbek lehetnek e tekintetben.

Az említett rendezvények jellemzően befolyásolhatják egy-egy tervezett külföldi utazás esetében a desztináció-választást. Budapest esetében a nagy kulturális fesztiválok, rendezvények (például a Sziget Fesztivál, a Budapesti Tavasz Fesztivál vagy a Budapesti Őszi Fesztivál) önmagukban is jelentős külföldi vendégforgalmat generálnak, illetve fontos szerepük lehet az utazási döntés megerősítésében is: kiegészítő programelemként népszerűek a más célból utazók körében is. A Budapest vonzáskörzetében található, gazdag programlehetőségeket nyújtó települések (Szentendre, Gödöllő vagy a Dunakanyar környéke) egynapos kirándulások kiváló célpontjait nyújtják, ezáltal pedig jellemzően növelik az átlagos Magyarországon töltött időt, és így az elköltött pénzösszeget. Vidék esetében a kulturális attrakciók elsősorban kiegészítő funkcióval bírnak a külföldi turisták körében, azonban vannak természetesen itt is kivételek: a soproni VOLT Fesztivál vagy a Balaton Sound például önmagában is képes beutazó turistaforgalmat generálni, hozzájárulva az adott hazai település bevételeihez.

Egy fesztivál be tudja indítani a környék gazdaságát: a Magyar Turisztikai Ügynökség felmérése szerint a fővárosba irányuló kulturális beutazások általában 2-3 éjszakai szállodai tartózkodással járnak együtt, amely mellett az általuk generált vendéglátási forgalom is jelentős.¹⁹ 2019-ben hazánk három legnagyobb fesztiválja meglehetősen népszerű volt a külföldiek körében. Például a Sziget Fesztivál résztvevőinek közel fele, a Balaton Sound résztvevőinek pedig több mint egyharmada volt külföldi. A legtöbb vendég Hollandiából, Belgiából, Nagy-Britanniából, valamint a környező országokból érkezett, de Európa szinte minden országának állampolgárai képviseltették magukat a fesztiválok valamelyikén - különböző arányokban. A külföldi vendégek által itt töltött fesztiválnapok száma a Sziget Fesztivál esetében meghaladta a 200 ezret, a Balaton Sound esetében közel 50 ezer volt, míg a VOLT Fesztivál esetében több mint 3000. Ezek a látogatószámok a Magyarországon töltött vendégéjszakák számát is megközelítik: a fesztiválozók közel 80-90%-a vesz igénybe valamilyen szálláslehetőséget.

Az említett fesztiválok turisztikai jelentőségét az alábbi ábra mutatja be:

Sziget Fesztivál

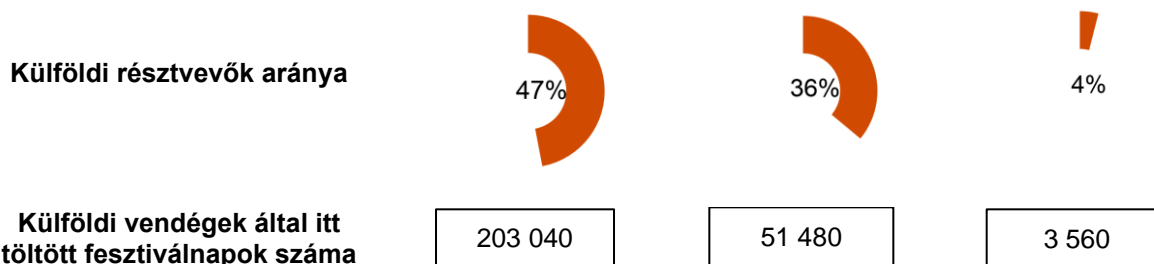
Balaton Sound

VOLT Fesztivál

¹⁷ Teljes állású munkavállaló (FTE) értékre vetítve, addicionális vendéglátási foglalkoztatottak nélkül

¹⁸ KSH

¹⁹ MTÜ

Egy fesztivállátogató fő költsége természetesen a belépőjegy, azonban a fesztivál területén belül és kívül is jelentős pénzösszeget költ el a fesztivál ideje alatt, a főbb tételeket említve például tömegközlekedésre, utazásra közel 15 ezer Ft-ot, szállásra (a fesztivál területén kívül) 18 ezer Ft-ot, ételre, italra a fesztivál területén belül közel 30 ezer Ft-ot, a fesztivál területén kívül pedig ~18 ezer Ft-ot. Egy átlagos fogyasztói kosarat nézve a fesztivál területén belüli összköltés ~40 ezer Ft (a jegyárat nem számolva), a fesztivál területén kívül pedig ~65 ezer Ft.²⁰

A nagyobb egyedi szervezésű koncertek és illetve a népszerűbb fesztiválok esetében tehát jelentős is lehet a külföldi vendégek aránya, akik számításaink szerint 2019-ben összesen ~21 milliárd forintnyi költséssel járultak hozzá a magyar gazdasághoz.

A külföldi látogatók "haszna" azonban nem csupán számokban mérhető. Egy-egy színvonalas fesztivál vagy koncert presztízs szempontjából is fontos lehet: javítani tudja az országimázst, és egyúttal a helyi lakosok büszkeségévé is válhat. A fesztiválokra hazánkba látogató külföldiek "elvihetik az ország jó hírét", amely a későbbiekben további forgalmat generálhat a turizmusban, illetve hazánk akár európai utazások fő célpontjává is válhat.

²⁰ A Balaton Sound szervezőinek saját kutatása, 2019

3. A hazai koncert- és fesztiválszektorot érintő kihívások

A magyar zeneipar jelentős növekedésen ment keresztül az elmúlt időszakban; évről évre nő a koncertek száma, valamint a szektor összárbevétele, mindez azonban nem jelent megoldást az iparág sérülékenységének kezelésében. A szereplők jellemzően kevés tartalékkal rendelkeznek, így hirtelen bekövetkező negatív események - mint például a COVID-19 világjárvány okozta rendezvényeket érintő korlátozások - olyan "sokkot" jelentenek számukra, amely a fennmaradásukat veszélyezteti. A COVID által okozott hatások közül fontos továbbá kiemelni, hogy a koncert- és fesztiválszervezés jövője is veszélyben van, hiszen nem lehet tudni, hogy a következő szezon hogyan alakul. Emellett a fogyasztói szokások is átalakulhatnak: a koncert- és fesztivállátogatók az elkölthető jövedelem várható csökkenése miatt árérzékenyebbé válhatnak, illetve kérdéses, hogy a tömegrendezvények mennyire bizonyulnak vonzóknak számukra a jelenlegi események tükrében - bármennyire is "ki lesznek éhezve" a kikapcsolódás ezen formájára a kényszerszünetet követően. A közönség vélhetően óvatosabb lesz, így a szervezőknek kiemelten oda kell figyelniük a biztonság garantálására, amely többletköltségeket eredményezhet.

Ahogy már korábban bemutattuk, egy meglehetősen komplex szektorról van szó, amely szereplői sokféle szerepkörben megjelenhetnek (például egy klub lehet csupán helyszín, vagy egy koncert szervezője is). A koncert- és fesztiválszervezés alapvetően nem túl jövedelmező, kulturális támogatások hiányában sok esetben nem is életképes. Emiatt a szereplők a kockázat minimalizálására törekcsenek; főleg olyan rendezvényeket létrehozását helyezik előtérbe, amelyekre biztosítottan van fizetőképes fogyasztói kereslet²¹. Kihívást jelent továbbá számos szereplő számára a szektor jelentős hátránya a nemzetközi előadók megszerzéséért folytatott versenyben, valamint a KATA feltételrendszerének jövőbeli, várható szigorítása. Ugyan az elmúlt években sokat fehéredett a szektor - például a jegyeladás forintban kifejezett értékét tekintve szinte teljes mértékben online módon történik, a zenészek jellemzően a KATA adózási formát választva végzik tevékenységüket -, azonban lenne még lehetőség további fejlődésre ezen a téren is. A legfőbb kihívásokat az alábbi táblázat foglalja össze:

Kihívás megnevezése	Hatás
A kulturális TAO megszűnése	Rámutatott a kulturális mecenatúra fontosságára: csupán piaci alapokon nem minden esetben lehet koncertet és fesztivált szervezni.
Hiányzó tartalékok	A COVID-19-hez hasonló, hirtelen "sokk" következtében több szereplő megélhetése kerül veszélybe.
Versenyhátrány nemzetközi szinten	A nemzetközi viszonylatban kiemelkedően magas áfakulcs megnehezíti a külföldi előadók "megszerzését", nemzetközi produkciók hazai megjelenését. A magas jogdíj és egyéb fix költségek, valamint az utóbbi időben erősen romló devizaárfolyamok tovább nehezítik a helyzetet.
Magas munkáltatói bérterhek	A szektorban rengeteg a KATA-s és a kényszervállalkozó. A KATA szabályozás várható szigorítása megnehezíti a szabálykövető vállalkozói- vagy munkaviszony fenntartását.
A COVID-19 világjárvány hatásai	A koncert- és fesztiválszervezés ellehetetlenült; a szektor szereplőinek az idei szezonban közel nulla bevételből kell fenntartaniuk működésüket. A jövő is bizonytalan, az újraindulás sem lesz egyszerű - többek között a fogyasztói szokások esetleges megváltozása miatt.

²¹ Ez a piaci logikát jól követő gyakorlat jellemzően nehezen képes az induló zenekarok, kísérleti produkciók, szűkebb hallgatói rétegeknek szóló zenei formációk színpadra kerülését önmagában megfelelő mértékben támogatni.

A következőkben az áfakulcs-csökkentéssel potenciálisan enyhíthető kihívásokat részleteiben is bemutatjuk.

3.1. A kulturális TAO megszűnése

A kulturális TAO értelmében korábban a nettó jegybevétel +80%-át kaphatták meg a szektor szereplői, azonban ez a lehetőség 2018-ban megszűnt. Az előadóművészeti szervezetek²² számára juttatott támogatás összértéke 2017-ben közel 38 milliárd forint volt,²³ amely megvonása természetesen negatívan érintette az iparágat, a bizonytalan jövő pedig pánikhangulatot keltett. A TAO megszűnésével volt olyan szervezet, amely árbevételének 90%-a eltűnt, több szereplő pedig a jegyárak drasztikus emelését, a bérek csökkentését, vagy akár a működés felfüggesztését is fontolóra vette.²⁴

A TAO a forrásbővítés révén a szektor alacsonyabb jövedelmezőségét egy egészségesebb szintre emelte: a beszállítói hálózat szereplői tudtak árat emelni, mivel volt miből kitermelni a magasabb szolgáltatási díjakat, így azonban a többletforrás hirtelen megszűnése szükségessé tette valamilyen egyéb támogatási rendszer kialakítását. A kulturális TAO-t az előadóművészeti többlettámogatás rendszere váltotta fel, amely a "kiemelt kultúrpolitikai programok" alapján feladathoz kötött támogatást nyújt.²⁵ Az új rendszernek természetesen vannak nyertesei és vesztesei is, azonban számos szereplő szerint a többlet odaítélésekor figyelembe vett szempontok nem minden esetben egyértelműek.²⁶ A támogatások ugyan torzítják a piaci mechanizmusokat, azonban az események láncolata arra mindenképpen rámutat, hogy támogatás nélkül nem életképes a kultúra szegmense, és sok, kulturálisan jelentős esemény nem feltétlenül tudna megvalósulni. Az áfakulcs csökkentése támogatná a piaci alapú működést a szektoron belül, különösen a fizetőképes kereslettel rendelkező produkciók esetében.

3.2. Hiányzó tartalékok

A szektor alapvetően folyamatos működésre van beállva; nincs felkészülve teljes és hosszú távú leállást, a megszervezett rendezvények elhalasztását vagy lemondását okozó helyzetekre. Kevés a pénzügyi tartalék az iparágban, így ha kimarad egy egész szezon, sok szereplőnek a "életben maradása" kerül veszélybe. A költségcsökkentés, létszámleépítés, bércsökkenés ugyan átmenetileg megoldást jelenthet, azonban komolyabb védőhálóra lenne szükség ahhoz, hogy a hirtelen bekövetkező nehézségeket kezelni lehessen. Fontos volna továbbá plusz forrás bevonása, amelyből a szektor szereplői tartalékokat tudnak képezni későbbi váratlan helyzetek kezelésére.

Az említett bércsökkenés, leépítés további kockázatot jelent, ugyanis a szektor jellegzetes munkaköreihez szükséges szaktudás jellemzően oktatásban nem elsajátítható, hanem több (akár 5-10) évnyi gyakorlati tapasztalattal lehet azt megszerezni. A szektor szereplői (például road-ok vagy technikusok) sok esetben rendelkeznek másod- vagy főállással teljesen más területen, így különösen nagy a tudás elvesztésének kockázata. A tapasztalt, nagy szakértelemmel rendelkező munkatársak távozásával fennáll annak a veszélye, hogy a koncertek színvonala romlik, amely pedig negatívan hat a fellépők reputációjára is. Egy-egy koncert vagy fesztivál bevétele - ahogyan azt a 2. fejezetben bemutattuk - számos szereplő között

---

²² A zeneipar szereplőin túl idetartoznak a kultúra egyéb, előadóművészettel foglalkozó szervezetei is, mint például a színházak, táncársulatok stb.

²³ Kollár Dóra - Valkai Nikolett (2019): Mindenkinnek fáj a kulturális TAO megszüntetése

²⁴ Vida Kamilla (2018): A kulturális TAO rövid története

²⁵ Magyarország Kormánya, elérhető

²⁶ Privatbankar.hu (2019): Nagy leszámolásba torkolt a kultúr-tao eltörlése

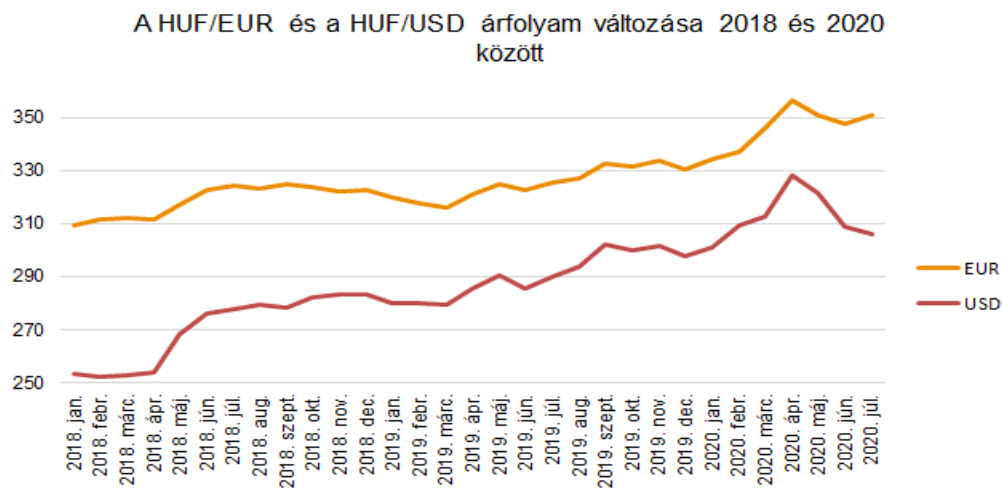
oszlík meg, így a tartalékok hiánya által okozott problémák nem csupán a zenekart érintik, hanem az ökoszisztéma minden szereplőjét.

3.3. Versenyhátrány nemzetközi szinten

A Magyarországon kiemelkedően magas áfakulcs versenyhátrányt jelent - főként külföldi előadók "megszerzése" esetében. Az ilyen szempontból versenytársnak számító régiós országokban a jegyárak hasonlóak a hazaiakhoz, azonban a környező országokban a jegyek áfatartalma jóval alacsonyabb, így a fellépők fellépti díját is sokkal könnyebb kitermelni, illetve könnyebb magasabb díjat kínálni számukra. A kulturális szolgáltatások belépőjegyére vonatkozó áfakulcs ("admission to cultural services") például Luxemburgban mindösszesen 3%, Romániában és Cipruson 5%, Svédországban és Belgiumban 6%, továbbá Dániában, Hollandiában, Lengyelországban, Szlovéniában és Olaszországban sem haladja meg a 10%-ot, de még az egyik legnagyobb vetélytársunknak számító Ausztriában is csak 13%.²⁷ Megállapíthatjuk tehát, hogy a magyarországi 27%-os áfakulcs nem csak a régióban, hanem egész Európában egyedülállónak számít. Sok esetben előfordul, hogy egy nemzetközi sztárfellépő a régióban csak egy-két helyen tud fellépni szoros koncertnapra miatt. Ilyen esetekben Magyarországnak "meg kell küzdenie" a környező országokkal, hogy a koncert Budapesten legyen például Bécs vagy Prága helyett. A kiemelkedően magas áfakulcsból fakadó versenyhátrányt ezt a "küzdelmet" természetesen nagymértékben megnehezíti.

Az áfateher mellett a jogdíj és az egyéb fix költségek is relatív magasak hazánkban, így a bruttó jegybevételekből lényegesen kisebb összeg (kb. a teljes bevétel 40-60%-a) ajánlható fel gázsiként az előadónak. A koncertek vannak a legnehezebb helyzetben ilyen szempontból; a fesztiválok esetében alkalmazott 18%-os áfakulcs jelent némi könnyebbséget a szervezőknek.

A nemzetközi versenyhátrányhoz kapcsolódó kihívások között fontos továbbá megemlíteni a romló devizaárfolyamok (HUF/EUR és HUF/USD) negatív hatásait is. A hazai közönség elvárásainak való megfelelés, valamint a nemzetközi trendek követése miatt is fontos minél több külföldi előadót meghívni Magyarországra. Az elmúlt években azonban a forint gyengülése (lásd az alábbi ábrát) nagymértékben nehezítette a helyzetet és rontotta a relatív vásárlóerőt egy jegyre vetítve. A hazai koncertek jegyára forintban értendő, amelyet azonban - a közönség árérzékenységét szem előtt tartva - nem lehet bármennyire emelni. Ezzel szemben a külföldi előadókat jellemzően euróban vagy dollárban kell kifizetni, amely a gyengülő forintárfolyam miatt a jegyárak emelkedését igényelné.

²⁷ Áfakulcsok a különböző országokban

A szektor szereplőinek becslése alapján jelenleg ugyanannak az előadónak a koncertjére ugyanazon fellépti díj mellett minimum 15%-kal több jegyet kell eladni vagy 15%-kal magasabb nettó áron kell eladni a jegyet, mint 2 éve, hogy ugyanúgy térüljön meg. Ezt a negatív hatást is kompenzálná az alacsonyabb áfakulcs.

3.4. Magas munkáltatói bérterhek

A szektoron belül rengeteg a KATA-s és a kényszervállalkozó, amely több okra vezethető vissza. Egyrészt a szektor szereplői jellemzően több produkcióba dolgoznak be (például a roadok - élő fellépéseken segítő szakemberek - általában több banda számára szokták biztosítani a háttérben a feltételeket), amelyre a KATA kiváló lehetőséget nyújt. Másrészt pedig a KATA adózási forma esetében a járulékok lényegesen kedvezőbbek²⁸, mint a munkavállalói viszony esetében. A KATA jelentette mérsékeltebb adóteher hozzájárult a szektor fehéredéséhez is, azonban a KATA-s vállalkozói lét esetében nincs védett munkaviszony: ha bármilyen okból adódóan elmarad a koncert, semmilyen bevétele nem keletkezik az adott szereplőnek. További kihívást jelent a szektor számára a KATA várható szigorítása, amely következtében számos szereplő lesz kénytelen megváltoztatni jogállását, és munkaviszonyban folytatni tevékenységét. Ez azonban lényegesen magasabb bérterhet jelent, ami nem a szektor fehéredését szolgálja - tehát a szigorítások következtében előfordulhat, hogy számos szereplő "kikapukat" fog keresni. A problémára megoldást nyújthat az áfacsökkentés (lásd 5.6 fejezet), azonban több forrás szükséges ahhoz, hogy a bérterheket jobban ki tudják a szereplők termelni. Ennek értelmében külföldhöz hasonlóan Magyarországon is célszerű lehet egy speciális, a kultúra szegmense számára kialakított vállalkozási forma létrehozása.

3.5. A COVID-19 világjárvány hatásai

A COVID-19 a gazdaság összes szektorát kihívások elé állította, azonban turisztika mellett talán az előadóművészet világát érintette a legérzékenyebben. Világszerte hirdettek önkéntes vagy kötelező jellegű karantént az országok, amely együttjárt a kulturális események elhalasztásával vagy törlésével is. A koncert- és fesztiválszervezés ellehetetlenült, így a szereplőknek jellemzően tartalékaikból kellett (és kell jelenleg is) átvészelnük a pandémiás időszakot.

3.5.1. A COVID miatti intézkedések áttekintése

A kormány 2020. március 11-én veszélyhelyzetet hirdetett a COVID-19 világjárvány miatt, amely értelmében minden 100 fő feletti beltéri és 500 fő feletti kültéri rendezvényt el kellett halasztani. Az egészségügyi kockázatot szem előtt tartva számos, 100 fő alatti befogadóképességű kulturális helyszín is úgy döntött, hogy előadásait szünetelteti. Március 17-étől már semmilyen rendezvény nem volt megtartható. Az élő koncertezés és koncertlátogatás tehát ideiglenesen ellehetetlenült. A legtöbb szereplő online próbálta megszólítani közönségét, azonban ezek a kezdeményezések természetesen nem helyettesíthetik egy élő koncert hangulatát, és bevételt sem generálnak.

Március 28-tól már a kijárási korlátozás is érvénybe lépett, amely - a főváros kivételével - május 4-én érvényét veszítette; Budapesten és Pest megyében május 18-án szűnt meg. Koncertek megrendezése azonban továbbra sem vált lehetővé. Május 28-tól szabadtéri rendezvények szervezése engedélyezett, azonban zenés-táncos események továbbra sem voltak megtarthatóak még kültéren sem. Június 5-től autós koncertek, valamint június 18-tól 500 fő alatti koncertek, zenés rendezvények szervezése is

---

²⁸ 12 millió Ft árbevételig havi 50 ezer Ft

engedélyezetté vált, mindez azonban nem jelent érdemi segítséget a fesztivál-és koncertszervezők számára. A 2020-ra tervezett eseményeket a szervezők vagy törölték, vagy pedig tovább halasztják.

3.5.2. A szektorban eddig kiesett tevékenység a COVID miatt

A COVID miatti intézkedések a szektor közel összes szereplőjének működését ellehetetlenítették. Az 500 fős létszámlimit csak a kisebb, nagyrészt vidéki klubok számára jelent megoldást, a szervezők többségének azonban nem. A nagyobb helyszíneken méretgazdaságossági okokból a legtöbb koncertet törölni kényszerültek, illetve a koncertlátogatók részéről is kisebb érdeklődés tapasztalható. Ez valószínűsíthetőleg legfőképp a vírustól való félelemre illetve a fizetőképesség csökkenésére vezethető vissza, valamint a hangulat sem ugyanolyan egy kisebb rendezvényen. A koncertekhez kapcsolódó vendéglátási forgalom is nagymértékben csökkent, illetve a bevételek további, jelentős részét képező szponzoráció is megszűnt események hiányában. A koncert- és fesztiválszervezők számára az idei év szinte nem eredményezett bevételt - és a korábban említett szezonálisból fakadóan az év hátralévő részében sem számíthatnak sokkal többre. A szereplőket nem csupán az elmaradt bevételek érintették negatívan: az elmaradt koncertek és fesztiválok szervezése vagy a már későbbi - szintén lemondott időpontra történő - átszervezése kapcsán felmerültek olyan többletköltségek, amelyeket nem ellensúlyozott semmilyen bevétel. A 2020. március 15. és augusztus 15. közé tervezett (nem csupán zenei) fesztiválok közel 60%-a elmaradt, a többit a szervezők pedig későbbre halasztották, vagy online módon megtartották. Az elmaradt fesztiválok az egész évre tervezett összes fesztivál 35%-át jelentik.²⁹ A zenei fesztiválok esetében az említett arány közel 100%.

A szektor szereplői jelenleg tartalékaikból vagy hitelekből tartják fenn magukat, és fő céljuk a költségcsökkentés, amely jegyében sok esetben elbocsátásokra is sor került. A bevétel nélkül maradt szakemberek közül sokan igyekeznek a szakmán kívül elhelyezkedni - és így pénzkereseti lehetőséghez jutni. A szakértelem pótlása - különösen a technikusok esetében - a jövőben kihívást fog jelenteni, ugyanis nagyon fontos a tapasztalat és a kialakult kapcsolatrendszer.

3.5.3. Jövőbeni várt lépések, nehézségek a pandémiás helyzettel kapcsolatban

A legnagyobb nehézséget talán a bizonytalanság jelenti a jövőre nézve: kérdéses, hogy 2021-ben lehet-e fesztiválokat és koncerteket rendezni, illetve a jelenlegi helyzetre is az állandó változtatás a jellemző. A zenekarok menedzsmentje az elmúlt néhány hónapban már a sokadik programtervet készíti el, és még mindig nem tudni, az megvalósítható lesz-e. A szektor szereplői működésük teljes újratervelésére kényszerültek, egyes becslések szerint minimum 2 év, mire visszaáll a piac a 2020. márciusi szintre (lásd a 2.3. alfejezetet). A jelenlegi becslések alapján a 2021-re tervezett zenei rendezvényeknek csupán ~70%-a lesz megtartva, és ez a szám az idő előrehaladtával még tovább csökkenhet. A legoptimistább várakozások szerint is csak 2022-re érheti el a piac a járvány előtti méretét

A pandémiás helyzet gazdasági hatásai (például leépítések, bércsökkentések) következtében csökken a fogyasztók elkölthető jövedelme. Ez egyrészt várhatóan nagyobb árérzékenységet eredményez, másfelől azonban előnyös is lehet a koncert- és fesztiválszervezés helyzetére nézve: a lezárások miatt elhalasztott, nagyobb összegű külföldi út alternatívájaként jelenhet meg egy hazai fesztivál vagy koncert. Várhatóan megváltoznak a fogyasztói szokások is; az egészségügyi biztonság kiemelt fontosságúvá válik. Az egészségügyi előírásoknak való megfelelés többletköltséget jelenthet a szektor újraindulásakor, azonban ha a szervezők tudják biztosítani a biztonságos szórakozás feltételeit a megfertőződés kockázata nélkül, a szektor szereplői bízhatnak abban, hogy az újraindulás sikeres lehet. Ebben a várakozások szerint szerepet játszhat az is, hogy a közönség a kényszerszünet alatt "kiéhezik" a kulturális élményekre. Egyes

²⁹ A Fesztiválszövetség saját kutatása alapján.

várakozások szerint az egész piac is átalakul: fontosabb lesz a stream piaca és a média világa, akár a virtuális valóság adta lehetőségeket kihasználó koncertekre is számíthatunk.

4. A koncert- és fesztiváljegyek áfakulcs-csökkentésének lehetősége és várható hatásai

Ahhoz, hogy a koncert- és fesztiváljegyeket érintő áfakulcsok csökkentését érdemben vizsgálhassuk, első lépésként fontos megérteni a hazai és európai uniós jog által biztosított kereteket, különösen a kedvezményes áfakulcsok bevezetésének lehetőségét. Fontos szempont továbbá, hogy nemzetközi viszonylatban hol helyezkedik el hazánk koncert- és fesztiváljegyek áfakulcsával kapcsolatos gyakorlata. A pontos keretek és létező gyakorlatok ismeretében megadható az a jogszabályi lehatárolás, amely alapján egyrészt elvégezhető az áfakulcs csökkentés hatásvizsgálata, másrészt pedig amely a későbbiekben konkrét szabályozó javaslat tartalmát adhatja.

A következő fejezetekben bemutatásra kerülnek a jogszabályi keretek és lehetőségek, a kapcsolódó nemzetközi gyakorlatok, és ezt követően - ezekből és a korábbi fejezetekből kiindulva - az áfakulcs-csökkentés hatáslogikája és az elemzés eredményei.

4.1. Koncert- és fesztiváljegyeket érintő jelenlegi áfakulcsok és szabályozás

4.1.1. Hatályos hazai szabályozás

A jelenleg hatályos magyar jogi szabályozásban megtalálható általános 27%-os áfakulcs mellett kedvezményes adókulcsként 5%-os és 18%-os adómértéket állapított meg a magyar jogalkotó a harmonizált Közösségi áfaszabályozással összhangban. Ezen meghatározott kedvezményes adókulcsok alkalmazását kizárólag az *általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény* (a továbbiakban: Áfa törvény) 82.§ (2)-(3) bekezdésében foglaltak alapján a 3. mellékletben, valamint 3/A. mellékletben taxatív felsorolt termékértékesítések, valamint szolgáltatásnyújtások esetében engedi alkalmazni.

Jelen hatástanulmányunk tárgyát képező egyes rendezvények tekintetében az Áfa törvény 3/A. mellékletének II. rész 2. pontjában meghatározottak alapján „*a zenés, táncos rendezvények működésének biztonságosabbá tételéről szóló 23/2011. (III.8.) Korm. rendelet 2012. január 1. napján hatályos állapot szerint meghatározott alkalmi szabadtéri rendezvényekre történő, kizárólag belépést biztosító szolgáltatás*” esetében alkalmazható kedvezményes, 18%-os adókulcs.

A jelenleg kedvezményrel érintett alkalmi szabadtéri rendezvény fogalmát a *23/2011. (III.8.) Kormányrendelet* (a továbbiakban: Rendelet) az alábbiak szerint határozza meg:

- *Szabadtéri rendezvény*: alkalmi, vagy rendszeres zenés, táncos rendezvény, amelyet a szabadban tartanak és a rendezvény időtartama alatt várhatóan lesz olyan időpont, amelyen a résztvevők létszáma az 1000 főt meghaladja;
- *Zenés, táncos rendezvény*: rendszeresen vagy meghatározott alkalomból, illetve időpontban tartott, nyilvános, nem zártkörű, válogatott lemezbemutató vagy élő előadás útján nyújtott zeneszolgáltatást főszolgáltatásként nyújtó rendezvény, amelyen a részvételhez nem kell megváltott ülőhellyel rendelkezni;
- *Alkalmi rendezvény*: adott helyszínen egy alkalommal legfeljebb tíz egymást követő napon megtartott rendezvény.

Így a Rendeletben foglalt definíciók együttes olvasata alapján megállapítható, hogy a kedvezményes adókulcs alkalmazásának lehetősége jelenleg az alábbi feltételek együttes teljesülése esetében áll fenn egy adott rendezvényre történő jegyértékesítésnél:

- rendszeresen vagy meghatározott alkalomból, illetve időpontban kerül megtartásra;
- nyilvánosan, nem zártkörűen kerül megrendezésre;
- válogatott lemezbemutató vagy élő előadás útján zeneszolgáltatást főszolgáltatásként nyújtó rendezvény;
- **a részvételhez nem kell rendelkezni megváltott ülőhellyel;**
- **szabadban kerül megrendezésre;**
- **a rendezvény időtartama alatt várhatóan lesz olyan időpont, amelyen a résztvevők létszáma az 1000 főt meghaladja;**
- adott helyszínen egy alkalommal legfeljebb tíz egymást követő napon rendeznek meg.

A szigorúan körülhatárolt kedvezményezett körbe szinte kizárólag csak a legnagyobb szabadtéri zenei fesztiválok tartoznak bele, hiszen a számos kitélelből álló feltételrendszer okán még a több ezer fős zenei koncertek sem képesek teljesíteni a jogszabályban lefektetett kritériumokat. A koncertrendezvények egy jelentős többségét kizáró tényezőt a szabadban való megrendezés, valamint az előre megváltott ülőhely hiányának követelménye adja, hiszen jelen esetben a rendezvényközpontokban vagy sportcsarnokokban megrendezésre kerülő zenei koncertek adottságaikból kifolyólag nem alkalmasak a definíciós feltételek teljesítésére. Így előfordulhat olyan eset, ahol ugyanazon előadónak a koncertjére egy zenei fesztiválon megváltott belépőjegy (napijegy) esetében 18%-os áfakulcs lenne alkalmazandó, míg egy zárt koncertteremben megtartott előadásra az általános, 27%-os áfakulcs. Emellett további korlátozó tényező a nézői létszámmal szemben lefektetett „várhatóan 1000 főt meghaladó” szám követelményének teljesítése, melynek ugyan csak a lehetőségét szükséges biztosítani, azonban a kisebb befogadóképességű, akár szabadtéri koncerteket kizárja a 18%-os kulcs alkalmazhatóságának csoportjából.

Mindezek alapján megállapítható, hogy jelen tanulmányunkban tárgyalt rendezvények esetében jelenleg kizárólag a szabadtéri zenei fesztiválokra, rendezvényekre értékesített jegyekre alkalmazható a kedvezményes 18%-os adókulcs, míg a legtöbb koncertrendezvény, zenés előadás esetében a belépésre jogosító jegyek értékesítésére az általános, főszabály szerinti 27%-os adómérték vonatkozik.

4.1.2. Jogszabály-módosítás lehetősége az Európai Unió jogának tükrében

Jelen tanulmányunk által is kezdeményezett, kizárólag bizonyos szolgáltatásfajtákra kiterjedő kedvezményes adómérték alkalmazására a kötelezően alkalmazandó Közösségi jog alapján lehetősége van hazánkunk. A közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv (továbbiakban: Direktíva, Héa irányelv) minden uniós tagállam számára kötelező tartalommal bíró olyan uniós jogforrás, melyben lefektetett célok megvalósítása kötelező ugyan, de az adott tagállam jogalkotójára van bízva milyen módon ülteti azt át saját jogrendszerébe. Így a Héa irányelvben foglaltaknak Magyarország is mindenkor köteles megfelelni, amiből adódóan a jogharmonizációs követelményre tekintettel hazánk is implementálta annak rendelkezéseit a magyar Áfa törvénybe. Ehhez kapcsolódóan a témában relevanciával bíró rendelkezések a következőkben kerülnek bemutatásra.

A Direktíva 98. cikkének (1)-(2) bekezdése alapján a tagállamok legfeljebb két kedvezményes adómértéket alkalmazhatnak, amelyek kizárólag a Direktíva III. mellékletében nevesített termékértékesítések és szolgáltatásnyújtások tekintetében alkalmazhatóak.

Ezen említett III. melléklet 7. pontjában felsorolt rendezvényekre, így „előadásokra, színházba, cirkuszba vagy vásárokbba, vidámparkba, koncertre, múzeumba, állatkertbe, moziba, kiállításra vagy más **kulturális eseményre** és létesítménybe **szóló belépőjegyek**” értékesítése esetében a Héa irányelv kifejezett felhatalmazást biztosít arra a tagállami jogalkotóknak, hogy az ilyen típusú belépőjegyek értékesítése tekintetében kedvezményes adómértéket alkalmazhassanak.

Megjegyzendő továbbá, hogy a Direktíva jelen rendelkezésének értelmezése kapcsán az Európai Bíróság egyértelmű álláspontja szerint lehetséges ezen kedvezmény alkalmazása oly módon is, hogy a

kedvezményel érintett adott szolgáltatáskategóriának kizárólag meghatározott csoportjára vonatkozzon, amennyiben az versenytorzulás kockázata nélkül megvalósítható. (Ezt támasztja alá a Bíróság C-442/05. számú a Zweckverband zur Trinkwasserversorgung und Abwasserbeseitigung Torgau-Westelbien ügy 41. pontjában, a C-384/01. sz. Bizottság kontra Franciaország ügy 27. pontjában, valamint a C-94/09. számú ügy 25.pontjában.) Így a Közösségi jog tekintetében jelenleg is megfelelő a kedvezményes adómérték kizárólag szabadtéri zenei fesztiválokra történő alkalmazása a hatályos magyar szabályozásban. Ugyanakkor az uniós joggal összhangban lévő lenne egy olyan irányba mutató jogszabály-módosítás is, mely által egy meghatározott, ám lényegesen szélesebb kört felölelő kedvezményezetti csoport lenne érintett az élőzenei rendezvények kedvezményes adókulcsának alkalmazhatóságával.

4.2. Nemzetközi kitekintés

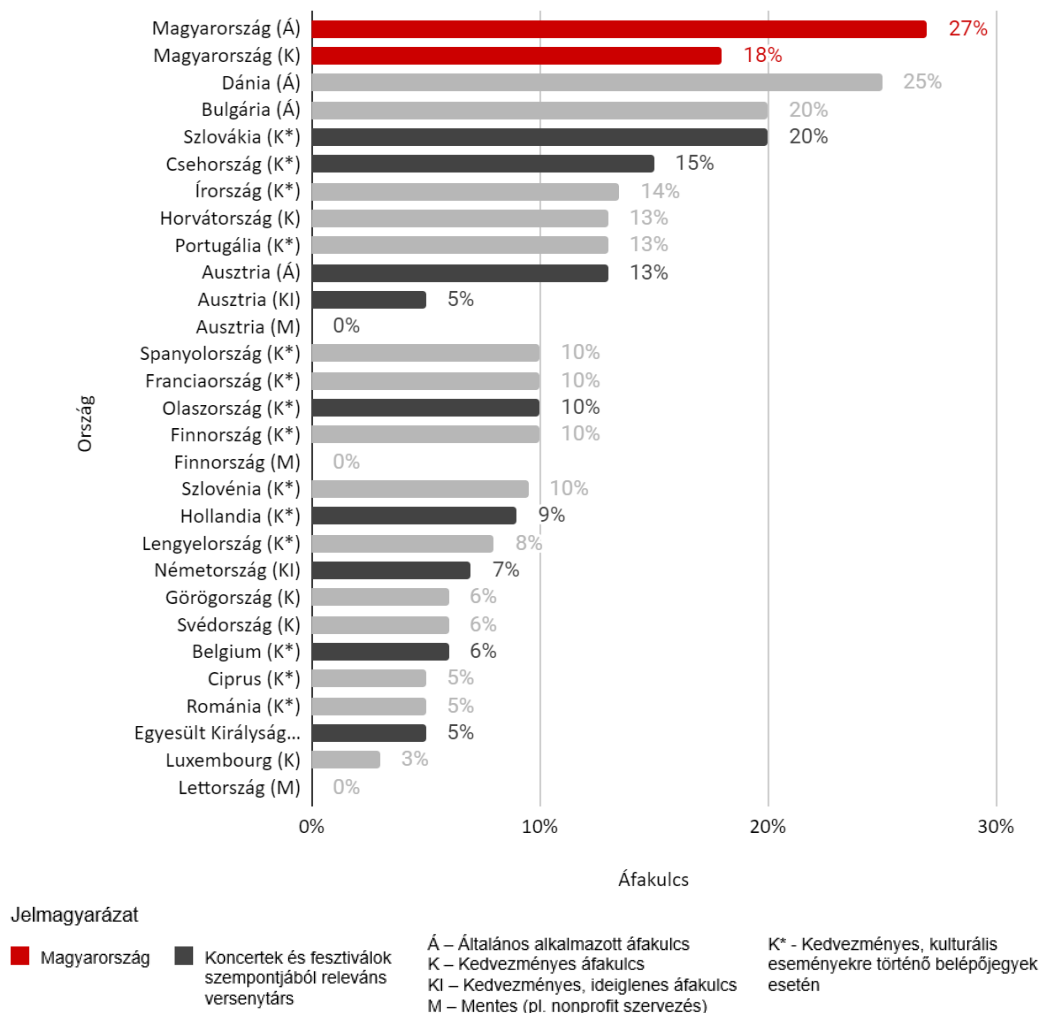
A hazai koncert- és fesztiválszervezői szektor szereplőinek pénzügyi helyzetére az alkalmazandó általános forgalmi adó mértéke jelentős hatással van. Mindemellett megemlítendő az is, hogy különös tekintettel a régió (így kifejezetten a visegrádi négyek) viszonylatában, az áfakulcs nagysága ezen piaci szereplők esetében a versenyképességet szintén jelentős mértékben befolyásoló tényező, hiszen a legnagyobb nemzetközi előadók koncertjeinek megrendezéséért folyó versenyben a jegyárakat terhelő adómérték is jelentős szempontot képvisel. Ennek fényében tehát szükségesnek tartjuk a környező országokban alkalmazott áfakulcsok mértékét bemutatni és megvizsgálni, hogy megfelelő és reális képet kaphassunk a hazai adóteher mértékének nagyságáról nemzetközi viszonylatban is.

Mint már a korábbiakban bemutattuk, Magyarországon csak egészen szűk körben alkalmazható kedvezményes adókulcs az érintett zenés, táncos rendezvényekre történő jegyértékesítések tekintetében. Mivel a szigorúan körülhatárolt jogszabályi definíció miatt csak a legnagyobb könnyűzenei fesztiválok, rendezvények felelnek meg a fent bemutatott feltételrendszernek, kizárólag ezek esetében lehetséges a 18%-os adókulcs alkalmazása, s a legtöbb rendezvény a kedvezményezetti körön kívül esik, így az általános 27%-os mérték szerint adózik.

Az Európa szerte alkalmazott szektorális adókulcsokat tekintve általánosságban megállapítható, hogy az uniós tagállamok viszonylatában a koncertrendezvényekre történő jegyértékesítést terhelő általános forgalmi adó mértéke Magyarországon a legmagasabb, mely mutató jellemzi a visegrádi négyek viszonylatában is a szektor hazai szereplőinek helyzetét.

Az alábbi ábra a vizsgált európai országokban jelenleg alkalmazott adómértékeket hivatott bemutatni, elsősorban koncertekre, illetve kulturális eseményekre szóló belépőjegyekre vonatkozóan:

Európai országok koncert ill. kulturális esemény belépőjegy áfakulcsai

A bemutatott adatok alapján megállapítható, hogy a hazai szabályozás szigorú feltételrendszeréből adódóan a csak szűk körben, szinte kizárólag fesztiválok esetében alkalmazott kedvezményes adókulcs ugyan alacsonyabb, mint a szomszédos Szlovákiában alkalmazott adómérték, azonban a zenei rendezvények döntő többségét kitevő egyéb koncertrendezvények esetében a hazánkban alkalmazott általános 27%-os adókulcs az összehasonlításban szereplő összes országénál lényegesen magasabb.

Összességében látható továbbá az is, hogy a zenei rendezvények túlnyomó többségét kitevő koncertekre Európa szerte mindenhol alacsonyabb adómérték alkalmazandó, mint hazánkban. Ez különösen jól látszik a fesztiválok szempontjából releváns versenytársnak tekinthető piacokon, valamint a koncertek szempontjából versenytárs szomszédos országokban is.

Említést érdemel számos olyan más európai ország, ahol jelentős kedvezményben részesíti a jogalkotó ezen szektor szereplőit. Így például Ausztriában – kizárólag a non-profit szervezetek által megrendezett rendezvények esetében -, illetőleg Lettországban 0%-os adókulcs alkalmazandó, így mentes tevékenységnek minősül a koncert belépőjegyek értékesítése. De emellett megemlítendő, hogy

Luxembourg (3%), Svédország (6%), a közvetlenül szomszédos Horvátország és (általános esetben) Ausztria (13%) is kedvezményes adókulcsot alkalmaz a koncerteket is magukba foglaló kulturális eseményekre.

4.3. Kedvezményes áfakulcs alkalmazásának jogszabályi megfogalmazás-javaslat

A vonatkozó hazai és európai uniós jogszabályok elemzése alapján megállapítható, hogy a koncertekre illetve fesztiválokra történő belépésre jogosító jegyekre alkalmazható kedvezményes áfakulcs. **A hasonló tevékenységekre vonatkozó nemzetközi áfakulcsok vizsgálata**, valamint a **koncertek illetve fesztiválok közötti hasonlóságok alapján indokolt lehet az egységes, 5%-os kedvezményes áfakulcs bevezetése**, melynek gazdasági és egyéb hatásait a következő fejezetekben ismertetjük.

Az egységes áfakulcs bevezetéséhez szükséges a megfelelő definíciós keret megalkotása. Mindezek tekintetében, jelen tanulmányban részletezett szakmai álláspontunk alapján a jelenleg hatályos szabályozás következő módosítását ajánljuk a Pénzügyminisztérium szíves figyelmébe.

A fentiek kapcsán az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 3. mellékletének alábbi kiegészítését és a 3/A. mellékletének módosítását javasoljuk.

- **A jelenleg hatályos 3/A. melléklet 2. pontjában foglalt jogszabályszöveg (a zenés, táncos rendezvények működésének biztonságosabbá tételéről szóló 23/2011. (III.8.) Korm. rendelet 2012. január 1. napján hatályos állapota szerint meghatározott alkalmi szabadtéri rendezvényekre történő, kizárólag belépést biztosító szolgáltatás⁷⁾) helyett az 3. melléklet alábbi szövegezését javasoljuk:**
- **„nyilvános, nem zártkörű, válogatott lemezbemutató vagy élő előadás útján nyújtott zeneszolgáltatást főszolgáltatásként nyújtó rendezvényre történő kizárólag belépést biztosító szolgáltatás, mely adott helyszínen egy alkalommal, de legfeljebb tíz egymást követő napon kerül megrendezésre”.**

4.4. A kalkulációs modell bemutatása

A potenciális koncert- és fesztiváljegy áfakulcsok egységesen 5%-ra történő csökkentése nemzetgazdaságra gyakorolt hatásának vizsgálatát egy kalkulációs modell segítségével végeztük el, amely bemutatja a csökkentett áfakulcs központi költségvetésre, helyi költségvetésre, valamint az iparág szereplőire gyakorolt hatását.

A következőkben a modellben felhasznált adatokat, a modell alapfeltételezéseit, valamint annak hatáslogikáját mutatjuk be.

4.4.1. A felhasznált adatok köre

A kalkulációs modell a 2019-es teljes év adatait veszi alapul, mint az erős, külső gazdasági hatásoktól mentes utolsó teljes pénzügyi év. A modellben felhasznált adatok iparági szereplőktől származó adatszolgáltatáson és szakértői becsléseken alapulnak.

A szükséges makroökonómiai adatokkal (társasági adók, helyi adók, áfakulcsok) a 2019-es makrogazdasági környezetnek és a hatályos szabályozásnak megfelelően kalkulál a modell.

A turisztikai hatás számításánál a modell a KSH 2019-es adatait, valamint iparági szereplőktől származó adatokat használ.

4.4.2. A modell alapfeltételezései

A kalkulációs modell elkészítése során a következő alapfeltételezésekkel éltünk:

- A modell a koncert- és fesztiváljegyek áfakulcsának csökkentését vizsgálja. Az érintett áfakulcsok csökkenése várhatóan nem épül be közvetlenül a fogyasztói árakba, hanem többletet eredményez a szervezőknél és növeli a szektor eredményességét - a modellszámítások során ezzel az egyszerűsítő feltétellel éltünk. Iparági szereplőkkel folytatott interjúk alapján azonban a hazai közönség bevonásáért elképzelhetők promóciós jellegű árcsökkentések (pl. "early bird" kedvezmények), vagy az árak szinten tartása, ami indirekt árcsökkentésként értelmezhető.
- A 2019-es pénzügyi év adatai megfelelő bázist nyújtanak a modell elkészítéséhez, mint az utolsó, drasztikus külső hatásoktól (COVID-19) mentes év.
- Az iparági szereplőktől kapott adatokat valósnak és pontosnak tekintettük, azokat aggregáltan használtuk fel a modellhez. Olyan esetekben, ahol az iparági szereplőktől kapott adatok nem fedik le a teljes piacot, az iparági szakértői véleményekre alapozott becsléssel közelítettük a teljes piacra vonatkozó értéket.
- A modell számításai egyszerűsítésként iparági összértékekből és iparági átlagokból indulnak ki, így egyedi esetek vizsgálatára nem alkalmas.
- A modellben kizárólag az áfakulcs csökkentésének hatását vizsgáltuk, az egyéb adónemek adómértékét, illetve más makrogazdasági mutatókat adottnak tekintettük.

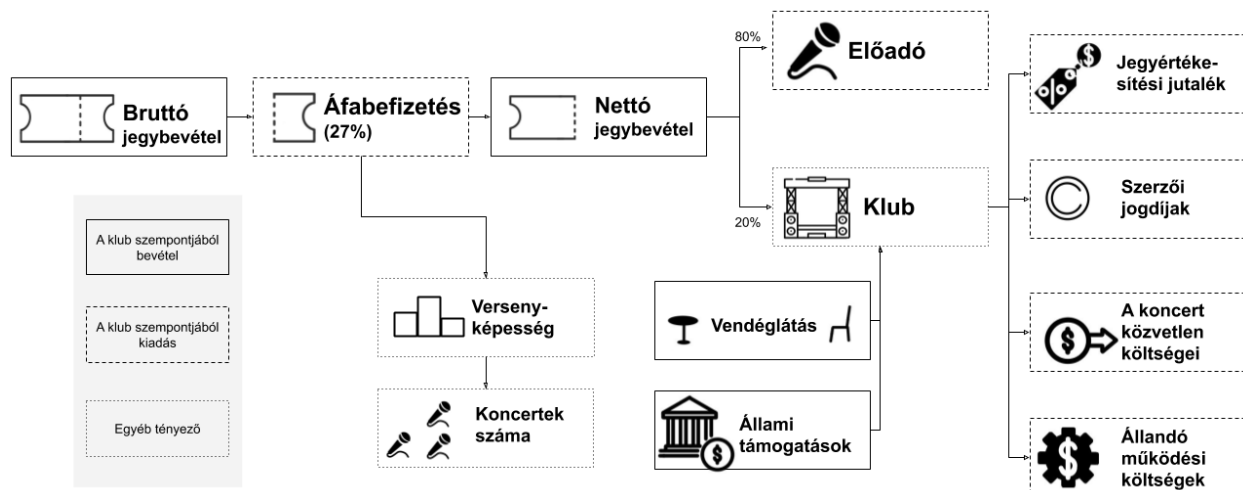
4.4.3. A modell hatáslogikája

Az áfakulcs csökkentésének vizsgálatához a kalkulációs modell a korábban bemutatott három típusú koncert (klubkoncert, egyedi szervezésű koncert és fesztiválkoncert) között különbséget tesz, mivel azok pénzáramai eltérően működnek. A következőkben a modell hatáslogikáját a koncerttípusok szerint mutatjuk be, minden esetben közvetlen és közvetett hatásokra bontva.

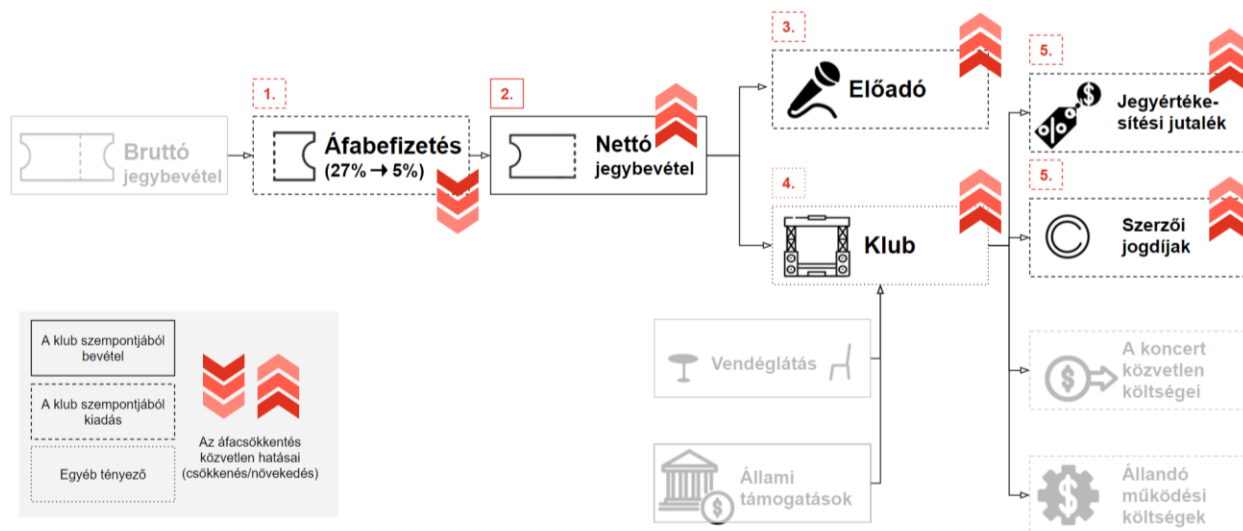
Klubkoncertek

A klubkoncertek esetében az előadó és a klub a nettó jegyárbevételt osztja meg, iparági szakértőkkel folytatott interjúk alapján nagyságrendileg 80%-20% arányban az előadó javára. A klub így tehát a nettó jegyárbevétel kb. 20%-ból fedezi a koncert összes közvetlen költségét: a jegyértékesítési jutalékot, a szerzői jogdíjakat és a koncert közvetlen költségeit is. Iparági interjúk szerint a jelenlegi szabályozás mellett nehéz nyereséget elérni tisztán jegyértékesítéssel, a fedezetlen állandó működési költségeket leginkább a vendéglátásból származó bevételek vagy esetekben állami támogatások tudják pótolni.

A klubok működését az alábbi ábra szemlélteti:

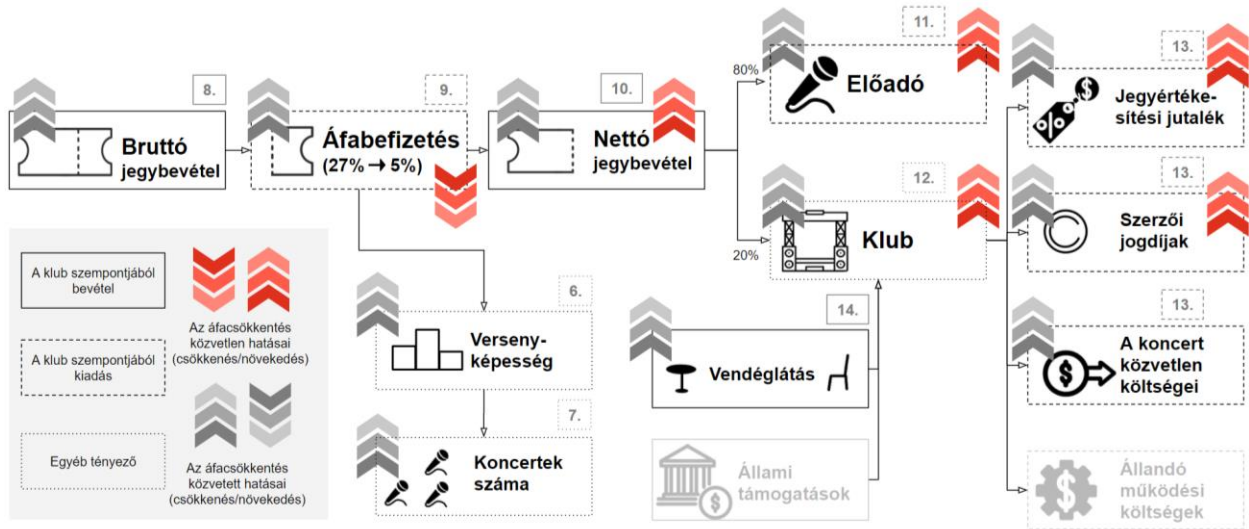

Az áfakulcs-csökkentés közvetlen és közvetett hatásokkal is rendelkezik az iparágra és a központi költségvetésre nézve, amelyeket a következőkben külön-külön mutatunk be. A leírásban a megértést segítő az ábra szerinti számozást követtük.

Az áfakulcs csökkentése következtében csökken a befizetendő áfa mértéke (1.), ezzel pedig azonos bruttó jegyárbevétel mellett nő a nettó jegyárbevétel (2.). Ennek a többletnek a jelentős része az előadóknál marad, akik a nettó jegyárbevétel nagy részét megkapják a koncertek után (3.). A többletből azonban részesülnek a klubok is (4.), akik így fenntarthatóbban, eredményesebben tudnak működni - a nettó jegyárbevételtől függő kiadások (jegyértékesítési jutalék és szerzői jogdíjak) többletköltségének kifizetése után is (5.). Ezzel potenciálisan csökkehet az állami finanszírozási segítségre szoruló szereplők száma is.

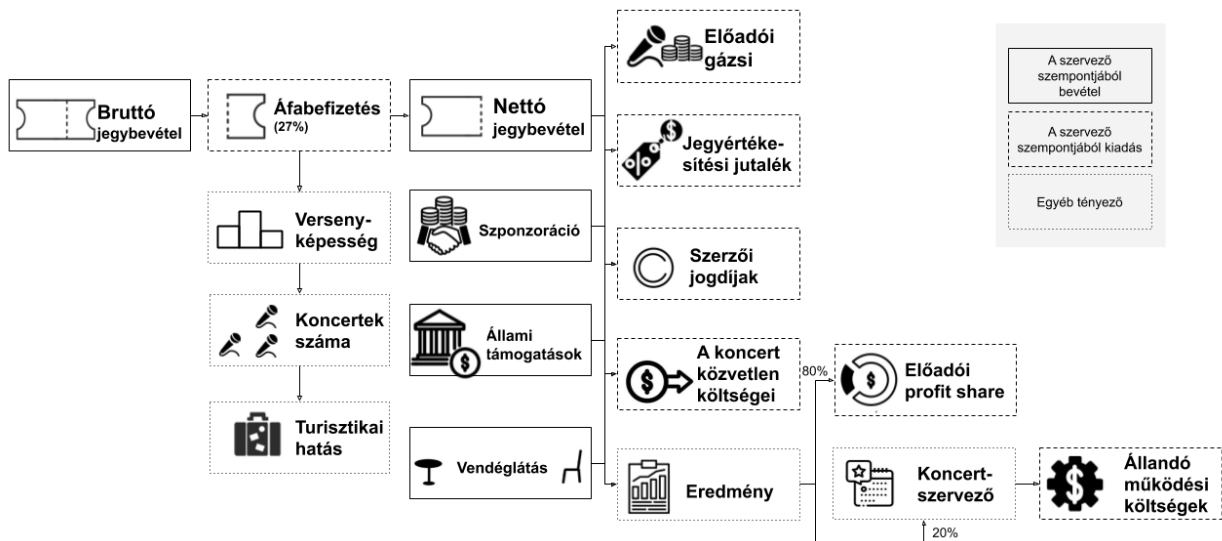

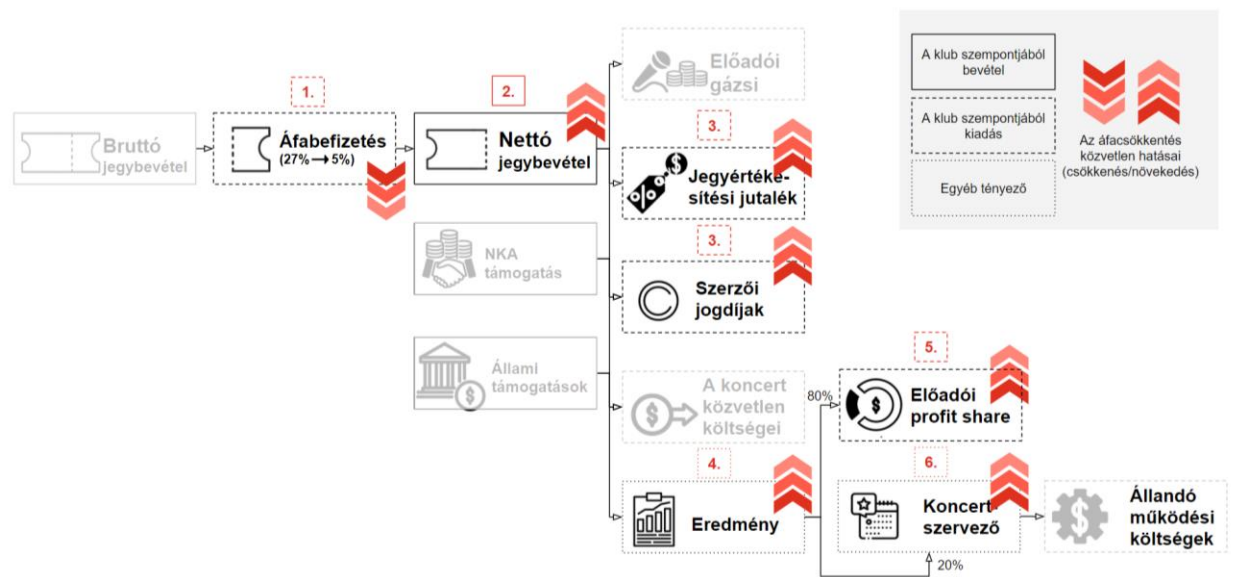
Az áfakulcs-csökkentés miatti fenntarthatóbb működés növeli a klubok versenyképességét (6.), ami szakértői interjúk alapján növelné a kockázatvállalási hajlandóságot is: ennek következménye, hogy a klubok hajlandóak lennének több koncertet szervezni (7.). A több koncert annak kulturális értéke mellett magasabb bruttó jegyárbevételt generál (8.), ami növeli az áfabefizetéseket (9.), a nettó árbevételt (10.), az előadói kifizetéseket (11.) és a klubok eredményességét (12.) (a megnövekedett jegybevételhez és koncertek számához kötött költségek után (13.)), valamint a vendéglátásban is többteforgalmat generál (14.).

Egyedi szervezésű koncertek

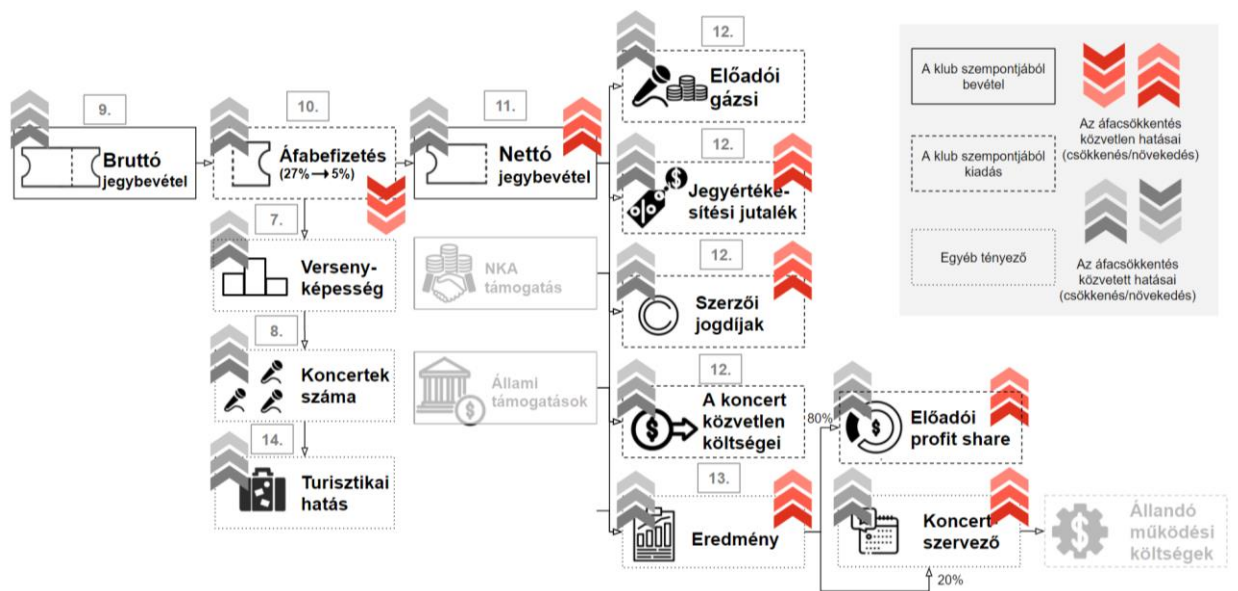
Az egyedi szervezésű koncertek esetében iparági szereplőkkel folytatott interjúk alapján az előadók általában fix gázsit határoznak meg, emellett pedig magas százalékban részesülnek a koncert közvetlen költségeinek fedezése után maradó nyereségből is. A koncert szervezője a jegyárbevétel mellett általában állami, valamint NKA támogatásokkal is számolhat, azonban a koncert szervezési költségeinek (jegyértékesítési jutalék, szerzői jogdíjak, egyéb közvetlen költségek) levonása utáni nyereségből csak kis arányban részesül, amiből állandó működési költségeit is finanszíroznia kell. Az egyed szervezésű koncertek működését a következő ábra szemlélteti:

Az áfakulcs-csökkentés okozta hatások a következőképpen bonthatók közvetlen és közvetett részre:

Az áfakulcs csökkentése (1.) növelné a nettó jegyárbevételeket (2.), aminek közvetlen következtében (a nettó árbevételről függő költségek levonása után, (3.) változatlan szervezési költségek mellett növekedne a koncert szervezésének eredménye (4.). Ennek a növekménynek jelentős része az előadót illetné (5.), azonban a koncertszervezőnél maradó többlet (6.) növelné annak eredményességét és pénzügyi stabilitását, ezzel pedig a működés fenntarthatóságát. Az áfacsökkentés hatásainak következtében potenciálisan csökkehet az állami finanszírozási segítségre szoruló koncertek száma is.

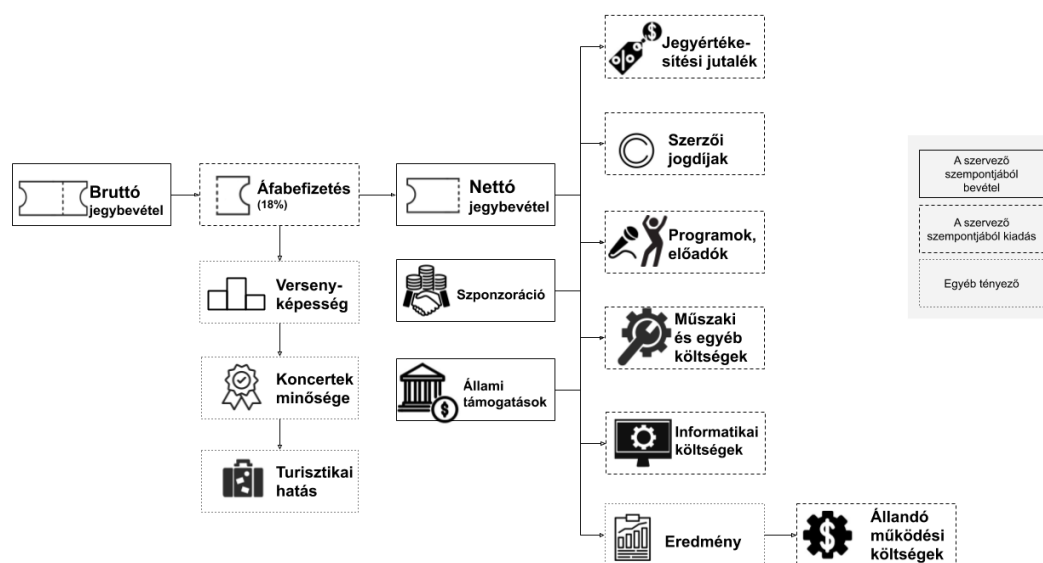

Az áfakulcs csökkentése a fenntarthatóság mellett növelné a magyarországi koncertszervezők hazai és nemzetközi versenyképességét is (7.), aminek következtében iparági szereplőkkel folytatott interjúk alapján lehetséges lenne több - akár nemzetközi előadót Magyarországra hozó - nagykoncert megszervezése is (8.). A koncertek számának növekedése emelné a bruttó jegyárbevételeket (9.), ezzel párhuzamosan pedig az áfabefizetéseket (10.), a nettó jegyárbevételt (11.), a koncertek szervezésének összes közvetlen költségét (12.) és az elért eredményt is (13.). A több nemzetközi előadóval szervezett koncertnek turisztikai hatása is lenne a Magyarországra a koncert miatt érkező turistáknak köszönhetően (14.).

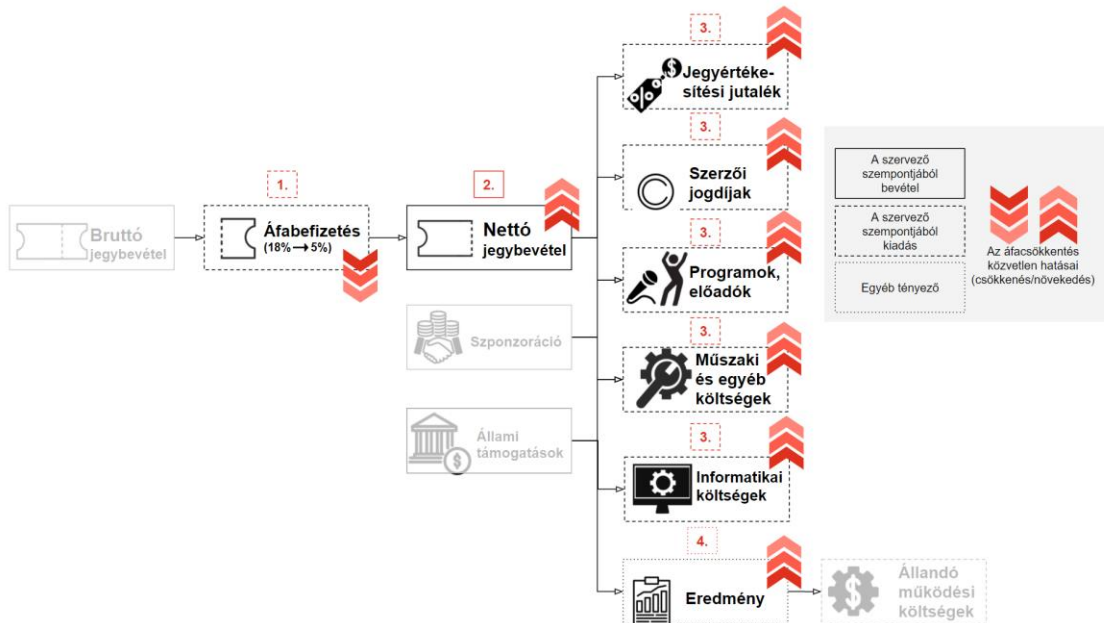
Fesztiválkoncertek

A zenei fesztiválok esetében számos, rövid idő alatt megrendezett fesztiválkoncetról beszélhetünk, amelyek előadói fix gázsit kapnak. A fesztiválszervezők a nettó jegyárbevételből, szponzorációs bevételekből és állami támogatásokból gazdálkodják ki a fesztivál összes költségét: jegyértékesítési jutalék, szerzői jogdíjak, programok és előadók díjazása, műszaki, informatikai és egyéb költségek. Az ezek után megmaradó, fesztiválon elért nyereségből a szervezőnek fedeznie kell az állandó működési költségeit is. A fesztiváljegyek áfakulcsának csökkentése így jelentős pozitív hatással lenne a fesztiválokat kiszolgáló iparági szereplőkre, valamint csökkenteni tudja a direkt állami támogatások szükségességét is.

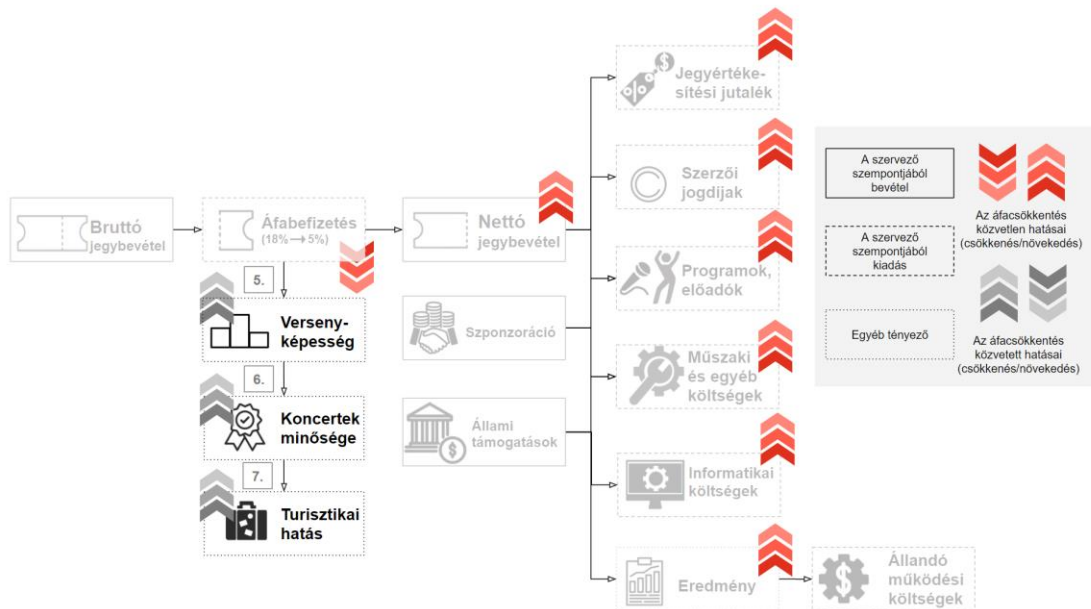
A zenei fesztiválok működési logikáját a következő ábra mutatja be:

Az áfakulcs-csökkentés okozta hatások szintén közvetlen és közvetett részre bonthatók:

Az áfakulcs csökkentése (1.) növelné a nettó jegyárbevételt (2.), amiből iparági szereplőkkel folytatott interjúk alapján az előadók és alvállalkozók részesülnének nagy mértékben (3.): az áfakulcs transzparensége miatt a beszállítói hálózat élne áremeléssel, valamint a szervezők a keletkező többletet szívesen fordítanák a színvonal növelésére. Az ezek után a szervezőknél maradó eredménytöbblet növeli a fesztiválok fenntarthatóságát (4.).

Iparági szakértők szerint az áfakulcs csökkentése nem eredményezné több zenei fesztivál megrendezését, azonban a versenyképesség növekedésével (5.) elképzelhető a fesztiválon koncertet adó előadók színvonalának növekedése (6.) - akár több külföldi előadó Magyarországra vonzásával is, ami pozitív turisztikai hatással jár együtt (7.).

4.5. A modell számszerű eredményeinek ismertetése

Jelen fejezetben az áfakulcs csökkentésének számszerűsíthető hatásait fejtjük ki három részre bontva: (1) az iparágra, azaz a koncert- és fesztiválszektorra gyakorolt hatások a jegybevételek és vendéglátási bevételek formájában, (2) a külföldi jegyvásárlók által generált turisztikai hatás, valamint (3) a központi és helyi költségvetésre gyakorolt hatások a különböző adónemek befizetéseinek formájában.

A modell értékeit két scenárió szerint mutatjuk be: egy "tartalékoló" és egy "visszaforgató" forgatókönyvben. A "tartalékoló" esetben a szervezők nem a teljes áfacsökkentésből származó többletet fordítják újabb koncertekre, hanem azok egy részét tartalékképzésre és egyéb költségeikre fordítják. Ezzel szemben a "visszaforgató" forgatókönyvben minden többletforrást addicionális koncertekre fordítanak - a szakértői interjúk alapján becsült maximum 10% potenciális koncertszám-növekedésig.

Mindkét scenárió esetében a koncert- és fesztiváljegy áfakulcs egységesen 5%-ra való csökkentésének hatásait vizsgáltuk a 4.4.3. Fejezetben bemutatott hatáslogika alapján

4.5.1. A koncert- és fesztiválszektorra gyakorolt hatások

Az áfakulcs csökkentésének legnagyobb nyertesei az iparágban egyértelműen az előadók és stábjaik, azonban a többletforrások keletkezésével minden szereplő jól jár: megnövekszik a szerzői jogdíjak és jegyértékesítési jutalékok értéke, az alvállalkozók, beszállítók több megrendeléshez jutnak, a szervezők pedig képesek lesznek többleteredmény elérésére. Összességében tehát minden iparági szereplőt segíthet az áfacsökkentés a hozzáadott értékének arányában, ami egy indirekt, piaci alapú támogatásként fogható fel a szektor számára. A pontos modellértékeket a következőkben a két forgatókönyv alapján mutatjuk be.

"Tartalékoló" scenárió

A "tartalékoló" forgatókönyv - vizsgálatunk esetén az alapeset - esetén a koncert- és fesztiválszervezők az áfakulcs csökkentéséből származó többletforrás 90%-át tartalékként halmozzák fel, míg a fennmaradó 10%-ot - a meghatározott teljes koncertszám-növekedés eléréséig - addicionális koncertek szervezésére fordítják, ezzel megnövelve a vizsgált közvetett hatásokat. A vizsgálat eredményeit az iparágra nézve a következő táblázat foglalja össze:

	M.e.	2019 tényleges	VÁLTOZÁS		2019 fiktív	VÁLTOZÁS
			Közvetlen hatás	Közvetett hatás		Teljes
Iparági hatás						
Nettó jegyárbevétel	mFt	41 041	+ 6 692	+ 2 729	50 462	+ 9 420
Egyéb bevételek (pl. szponzoráció)	mFt	6 720	+ 0	+ 0	6 720	+ 0
Szerzői jogdíj	mFt	1 664	+ 293	+ 171	2 127	+ 463
Jegyértékesítési jutalék	mFt	1 585	+ 257	+ 136	1 979	+ 394
Előadói, művészi kifizetések	mFt	21 814	+ 3 908	+ 1 853	27 574	+ 5 761
Egyéb szervezési költségek	mFt	18 579	+ 1 411	+ 373	20 362	+ 1 783
Szervezői eredmény	mFt	4 120	+ 823	+ 196	5 140	+ 1 019
Vendéglátási hatás (nettó árbevétel)	mFt	29 376	+ 0	+ 1 847	31 222	+ 1 847
Összesen	mFt	70 417	+ 6 692	+ 4 575	81 684	+ 11 267

A 2019-ben 41 milliárd Ft összes nettó jegyárbevétellel és 6,7 milliárd egyéb bevétellel (pl. szponzoráció, támogatások, bérleti díjak, stb.) rendelkező iparág az áfacsökkentés közvetlen hatása miatt 6,7 milliárd Ft addicionális nettó bevételhez tud jutni. A többlet legnagyobb részben (58%, 3,9 milliárd Ft) az előadókhöz, művészekhez és az ő stábjukhoz kerül, 21%-ban (1,4 milliárd Ft) pedig egyéb szervezési költségek formájában nagyrészt alvállalkozókhoz kerül. Az áfacsökkentés emellett növeli a szervezők tartalékait is 20%-kal a 2019-es 4,1 milliárd Ft-hoz képest, ami ellenállóbbá teszi az iparágat.

A táblázatban bemutatott alapforgatókönyvben a szereplők elsődlegesen tartalékolnak, azaz nem a teljes áfacsökkenésből származó összeget forgatják vissza újabb koncertek szervezésére, hanem annak 10%-át. Az óvatosság ellenére is lehetséges azonban további koncertek szervezése, ami 2,7 milliárd Ft többlet jegybevételt jelent az iparág számára - ennek szintén az előadóművészek és hozzájuk közvetlenül kapcsolódó szereplők a legnagyobb nyertesei, akik 1,9 milliárd Ft addicionális bevételre tehetnek szert. Az addicionális koncertek szervezése miatt vendéglátási árbevétel is keletkezik, ~1,8 milliárd Ft becsült értékben.

Az áfacukcs-csökkentés teljes hatása így 9,4 milliárd Ft, azaz 23% teljes növekedés nettó jegybevételen, valamint 1,8 milliárd Ft, 6,3% növekedés a koncertekhez kapcsolódó nettó vendéglátási árbevételen.

“Visszaforgató” forgatókönyv

A “visszaforgató” forgatókönyvben az iparági szereplők az áfacukcs csökkentéséből származó többletforrás egészét - a meghatározott teljes koncertszámnövekedés eléréséig - addicionális koncertek szervezésére fordítják, ezzel megnövelve a vizsgált közvetett hatásokat.

	M.e.	2019 tényleges	VÁLTOZÁS		2019 fiktív	VÁLTOZÁS
			Közvetlen hatás	Közvetett hatás		Teljes
Iparági hatás						
Nettó jegyárbevétel	mFt	41 041	+ 6 692	+ 4 545	52 279	+ 11 237
Egyéb bevételek (pl. szponzoráció)	mFt	6 720	+ 0	+ 0	6 720	+ 0
Szerzői jogdíj	mFt	1 664	+ 293	+ 284	2 241	+ 577
Jegyértékesítési jutalék	mFt	1 585	+ 257	+ 227	2 070	+ 485
Előadói, művészi kifizetések	mFt	21 814	+ 3 908	+ 2 839	28 561	+ 6 747
Egyéb szervezési költségek	mFt	18 579	+ 1 411	+ 752	20 741	+ 2 162
Szerzői eredmény	mFt	4 120	+ 823	+ 443	5 386	+ 1 266
Vendéglátási hatás (nettó árbevétel)	mFt	29 376	+ 0	+ 2 146	31 521	+ 2 146
Összesen	mFt	70 417	+ 6 692	+ 6 691	83 800	+ 13 383

Ebben a forgatókönyvben a keletkezett többlet nagy része szintén az előadókhoz és egyéb iparági szereplőkhöz kerül, a szervezők a koncertek eredményessége révén tudják növelni tartalékaikat és fenntarthatóbbá tenni működésüket. Így ~27%-os jegyárbevétel-növekedés érhető el, átlépve az 52 milliárd Ft-os összértéket. A teljes iparági hatás ebben az esetben 13,4 milliárd Ft többletet jelent.

4.5.2. A turisztikai szektorra gyakorolt hatások

Az egyedi szervezésű koncertek és fesztiválok esetében feltételezünk külföldi koncertlátogatókat, akik kizárólag a koncerten való részvétel miatt utaznak Magyarországra - ezzel növelve a turisztikai bevételeket. A turisztikai hatás így közvetetten jelentkezik, hiszen az a megvalósuló koncertek számától függ.

“Tartalékoló” forgatókönyv

A turisztikai hatást a kevesebb többletkoncertet eredményező “tartalékoló” forgatókönyvben a következő táblázat foglalja össze:

	M.e.	2019 tényleges	VÁLTOZÁS		2019 fiktív	VÁLTOZÁS
			Közvetlen hatás	Közvetett hatás		Teljes
Turisztikai hatás						
Turisták nettó költsége az országban	mFt	18 776	+ 0	+ 3 738	22 513	+ 3 738

Ebben az esetben nettó értékben a KSH átlagos költési adatai alapján a külföldi koncertlátogatók 3,7 milliárd Ft addicionális bevételt termelnek a hazai turisztikai szereplők számára (beleértve pl. a szállást, étkezést, vásárlást, stb.).

“Visszaforgató” forgatókönyv

A "visszaforgató" forgatókönyvben a magasabb koncertszám minimálisan több külföldi látogató bevonásával is jár, így 17 millió Ft addicionális nettó turisztikai hatást eredményezve:

	M.e.	2019 tényleges	VÁLTOZÁS		2019 fiktív	VÁLTOZÁS
			Közvetlen hatás	Közvetett hatás		Teljes
Turisztikai hatás						
Turisták nettó költsége az országban	mFt	18 776	+ 0	+ 3 755	22 531	+ 3 755

4.5.3. Költségvetési hatások

A koncert- és fesztiváljegy áfakulcs egységesen 5%-ra való csökkentésének hatását a központi költségvetésre és a helyi illetőségű, önkormányzati adóbevételekre a következő adónemek szerint vizsgáltuk: áfa (koncert- és fesztiváljegy, vendéglátás, turizmus), társasági adó, helyi iparüzési adó és idegenforgalmi adó.

Az áfakulcs csökkentése mindkét lent bemutatott forgatókönyvben kiesést eredményez a költségvetés számára, azonban ez lehetővé teszi az iparág megsegítését, összességében pozitív mérleget elérve. Az adócsökkentés hozzájárulna ahhoz is, hogy az iparág ellenállóbbá tudjon válni az elhúzódó COVID-19 pandémiás helyzetben (korlátozott létszámú rendezvények, magasabb rendezési költségek mellett), ezzel megakadályozva, hogy a költségvetés bevételei szintén szignifikánsan visszaessenek egyes szereplők kiesése miatt.

"Tartalékoló" scenárió

A scenárió eredményeit a költségvetésre nézve a következő táblázat foglalja össze:

	M.e.	2019 tényleges	VÁLTOZÁS		2019 fiktív	VÁLTOZÁS
			Közvetlen hatás	Közvetett hatás		Teljes
Költségvetési hatás						
Központi költségvetés		20 197	- 6 618	+ 1 213	14 793	- 5 404
Áfabefizetés - jegybevétel	mFt	9 079	- 6 692	+ 136	2 523	- 6 555
Áfabefizetés - vendéglátás	mFt	7 931	+ 0	+ 499	8 430	+ 499
Áfabefizetés - turizmus	mFt	2 816	+ 0	+ 561	3 377	+ 561
Társasági adó	mFt	371	+ 74	+ 18	463	+ 92
Önkormányzati költségvetés		671	+ 56	+ 82	809	+ 138
Helyi iparüzési adó	mFt	309	+ 56	+ 10	375	+ 66
Idegenforgalmi adó	mFt	362	+ 0	+ 72	434	+ 72
Összesen	mFt	20 869	- 6 562	+ 1 295	15 602	- 5 267

Az áfakulcs csökkentése az eredetileg becsülten 20,2 milliárd Ft adóbefizető iparágból közvetlenül 6,6 milliárd Ft kiesést jelent a központi költségvetésből, amit a jegybevételekre vetített áfa csökkentése okoz. A megnövekedett eredményesség miatt a társasági adó és a helyi iparüzési adó kis mértékben kompenzál.

Az addicionális koncertek szervezése további kompenzációt jelent a kieső áfabevételekre nézve: a központi költségvetés addicionálisan 1,2 milliárd, az önkormányzatok pedig hozzávetőlegesen 82 millió Ft bevételben részesülnek (döntő részben a megnövekedett idegenforgalom miatt).

A koncert- és fesztiváljegy áfakulcs csökkentésének teljes eredménye így ebben a forgatókönyvben 5,3 milliárd Ft-os bevételkiesés. Ez azonban egy több mint kétszeres áttétellel bíró forrást jelent csupán a szektor szereplői számára is, így a teljes nemzetgazdaságot szemlélve összességében, ~9,7 milliárd Ft-os pozitív egyenleget teremt.

"Visszaforgató" forgatókönyv

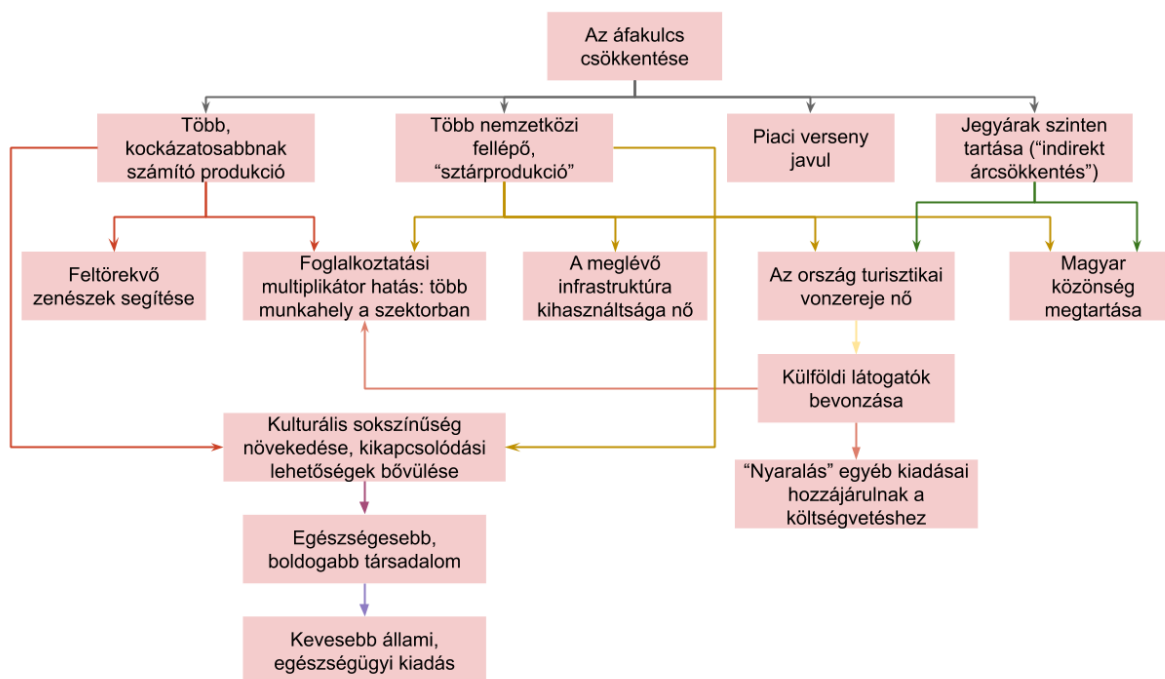
A "visszaforgató" forgatókönyvben a koncertszámok növekedése miatt az áfakulcs csökkentése miatti kiesést nagyobb mértékben kompenzálja a közvetett hatás:

	M.e.	2019 tényleges	VÁLTOZÁS		2019 fiktív	VÁLTOZÁS
			Közvetlen hatás	Közvetett hatás		Teljes
Költségvetési hatás						
Központi költségvetés		20 197	- 6 618	+ 1 410	14 989	- 5 208
Áfabefizetés - jegybevételén	mFt	9 079	- 6 692	+ 227	2 614	- 6 465
Áfabefizetés - vendéglátáson	mFt	7 931	+ 0	+ 579	8 511	+ 579
Áfabefizetés - turizmus	mFt	2 816	+ 0	+ 563	3 380	+ 563
Társasági adó	mFt	371	+ 74	+ 40	485	+ 114
Önkormányzati költségvetés		671	+ 56	+ 92	819	+ 147
Helyi iparüzési adó	mFt	309	+ 56	+ 19	384	+ 75
Idegenforgalmi adó	mFt	362	+ 0	+ 72	435	+ 72
Összesen	mFt	20 869	- 6 562	+ 1 501	15 808	- 5 061

Amint a fenti táblázatban látható, ebben az esetben a költségvetési kiesés becsülten 5 milliárd Ft, ami arányaiban nagyobb pozitív hatást vált ki az iparágban, ezzel felerősítve az áfakulcs csökkentésének hatásait.

4.6. Az áfakulcs csökkentésének nem, illetve nehezen számszerűsíthető hatásai

Az előző fejezetben részletezésre került, hogy várhatóan milyen hatásokkal járna a szóban forgó áfakulcsok egységes csökkentése az iparág szereplőire és az érintett nemzetgazdasági ágazatokra (turizmus, vendéglátás), valamint a központi költségvetésre és helyi illetőségű költségvetésekre. A számszerűsíthető hatásokon kívül számos nehezen, vagy egyáltalán nem számszerűsíthető pozitív hozadék várható a koncertek és fesztiválok áfakulcs csökkentésének, melyek számszerűleg nem összegezhetők a fenti számításokkal. Ezeket összefoglalva az alábbi ábra szemlélteti:

Jól látható, hogy az áfakulcs-csökkentésnek számos várható előnyös hatása van: kulturálisan, társadalmilag, gazdaságilag, turisztikailag és szabályozás szempontjából egyaránt.

4.6.1. A kulturális élet és kulturális sokszínűség támogatása

Az áfakulcs csökkentésével megnövekedő rendelkezésre álló forrás várhatóan növelni tudja a rendezvényszervezők kockázatvállalási hajlandóságát, valamint a kísérletező kedvet. Így olyan, anyagilag kockázatosabb rendezvények is megvalósulhatnak, melyek a jelenlegi helyzetben várhatóan veszteségesek lennének. Ilyenek például a kisebb, kevésbé ismert, de felfutóban lévő zenekarok koncertjei, az alternatív helyszínen rendezett koncertek/fesztiválok, kis helyszínen, kis közönséggel rendezett koncertek, pl. lakáskoncertek.

Ugyan jelenleg is léteznek ilyen rendezvények, ám igen csekély számban és elég szűk réteget érnek el. Ha a nagyobb, tapasztaltabb rendezvényszervezőknek az áfakulcs-csökkentés révén megéri felkarolni az anyagilag jelenleg kockázatosabbnak számító produkciókat - a kisebb zenekarokat, helyszíneket, kezdeményezéseket-, az nagyban színesíthetné a kulturális kínálatot. A közönség új tehetségeket ismerhetne meg, a zenekarok és más kezdeményezések szélesebb körben megmutathatják magukat.

A szűkebb rétegeket célzó produkciók mellett pedig **a kulturális élet színesedéséhez vezet, ha több nemzetközi fellépőnek adhat otthont Magyarország.** Ennek részleteit a következő bekezdésben ismertetjük.

4.6.2. Magyarországon nemzetközi versenyképességének javítása

A koncert- és fesztiválszervezés két fronton is érintett a nemzetközi versenyben, ezért a magyar versenyképesség javítása kiemelten fontos szempont.

Egyfelől - ahogy azt a 3.4. fejezetben kifejtettük - a nagyobb zenei fesztiválok jelentős arányban vonzzák a külföldi látogatókat, a Sziget fesztiválon tavaly a résztvevők közel fele (47%-a) külföldi volt.³⁰ De nem csak a külföldi látogatók bevonása a cél: a magyarok megtartása is fontos szempont, hiszen nyaranta Európaszerte több ezer fesztivál kerül megrendezésre, ezek pedig elkerülhetetlenül ütik egymást bizonyos esetekben (pl. a hasonló zenei stílusú, és hasonló látogatószámú magyar Balaton Sound és a szerb Exit fesztivál évek óta július második hétvégéje környékén, egy időben kerül megrendezésre, a heti bérlet ára pedig egy napra lebontva az Exit esetében majdnem fele annyi, mint a Balaton Soundon). A látogatókért folytatott versenyben kiemelt szerepe van a jegyáraknak, valamint a kínált élménynek.

A jegyárak folyamatos növekedése elkerülhetetlen, többek között a növekvő bérek, a gyengülő forintárfolyam vagy akár az infláció miatt. **A jegyárak nominális csökkentése nem reális cél, azonban az áfakulcs-csökkentésből keletkező többletforrások lehetővé teszik az árak - akár éveken át történő - szinten tartását. Ez tulajdonképpen egy indirekt árcsökkentést jelent.**

Másfelől **egységesen 5%-os áfakulcsok mellett a nemzetközi előadók megszerzésében is jobb pozíciót vehetnek fel a hazai koncertszervezők. Több nagy nemzetközi fellépővel pedig a hazai koncertek és fesztiválok vonzereje tovább erősödhet a jegyárak növekedése nélkül.** Ez az erősödés pedig visszahat külföldi látogatók számára mind a koncertek, mind a fesztiválok esetén, ami **növeli beutazó turizmus mértékét, valamint a külföldiek turisztikai³¹ költéseit is.**

4.6.3. Javítható a nagy koncerthelyszínek (stadionok és arénák) kihasználtsága

A nemzetgazdaság szempontjából további fontos hatás, hogy a több, stadionokat megtölteni képes külföldi nagykoncert következtében a meglévő infrastruktúra kihasználtsága növelhető. A 2019-ben átadott Puskás Aréna otthont adhatna koncerteknek, vagy akár fesztiváloknak (úgy, mint az Untold fesztiválnak

³⁰ A Sziget Fesztivál szervezőinek saját kutatása, 2019

³¹ Főként szállás, vendéglátás, kereskedelem, valamint utazás ágazatokat érintve.

Kolozsváron a Cluj Arena. A Cluj Arena a város második ligában játszó futball csapatának stadionja, ám 2015 óta minden nyáron négy napra Románia legnagyobb elektronikus zenei fesztiválja költözik be, amelyen tavaly több, mint 370 ezren vettek részt³²).

Már évi néhány nagykoncert is növeli az ilyen koncertre is alkalmas helyszínek kihasználtságát és ezáltal csökkenti a jellemzően állami vagy önkormányzati tulajdonban lévő infrastruktúrák finanszírozási igényét.

4.6.4. Foglalkoztatási hatások

Az addicionális forrással **növelhető a szektor válságállósága, ami által a covid-19 világjárványhoz hasonló esetekben később kell a bércsökkentés vagy leépítés eszközeihez nyúlni a szereplőknek.** Ennek legfőbb hozadéka, hogy a nehezen pótolható, kiváló szakembergárda megtartható, így garantálható a koncertek magas minősége és fenntartható az élvezeti faktor szintje.

A koncert- és fesztiválszektor jelenleg is több tízezer ember számára biztosít teljes vagy részleges megélhetést. **Az áfakulcs-csökkentés várhatóan növelhető a koncertek száma, illetve fesztiválok mérete. Ez további foglalkoztatási hatást jelen, nem csupán a szoros értelemben vett iparági szereplőknél, hanem a kapcsolódó vendéglátási szektorban illetve a turisztikai hatáson keresztül a turizmus egyéb szegmenseiben is.**

4.6.5. Gazdaságfehérítési lehetőségek

A jegyértékesítés a szinte teljesen online irányba eltolódott jegyvásárlási szokások miatt jelenleg is nagyrészt szabályosan működik. A minimális, 5% körüli fizikai jegyértékesítés azonban - különösen a kisebb produkciók esetén - magába foglalhat bizonyos mértékű "szürke" gazdasági tevékenységet. **A jelenlegi magas áfaköltségek csökkentésével a szabálykerülő magatartás kevésbé válik gazdaságilag vonzóvá, így a szektor még inkább tovább fehérédhet.** Ez a fajta fehérédés pedig a jogdíjfizetésekre, így a szerzők bevételeire is hatással lenne.

Emellett, a kis zenekarok és rendezvényszervezők hajlamosak pénzsűkében vagy professzionális tudás hiányában "szürke" megoldások felé elmozdulni. Amennyiben a tapasztalt, nagyobb koncertszervezők számára csökkenhet a kisebb zenekarok szerződtesítésének gazdasági kockázata - ahogy a 4.6.1. fejezetben kifejtettük -, **a rendezvényszervezési és engedélyeztetési szabályok követése is tovább erősödhet.**

4.6.6. Egyéb, a nemzetgazdaság szempontjából fontos hatások

Mindemellett érdemes megjegyezni, hogy az áfacsökkentésnek köszönhetően várhatóan megvalósuló több koncert és fesztivál révén **bővülne a kapcsolódási lehetőségek skálája a lakosság számára.** Ez mindent összevetve **egy egészségesebb társadalmat eredményez,** amely az etikai érvek mellett gazdasági megfontolásból is fontos érdek, hiszen az egészségesebb, boldogabb embereknek kevesebb **alacsonyabb valószínűséggel esnek ki a munkából megbetegedés miatt.**

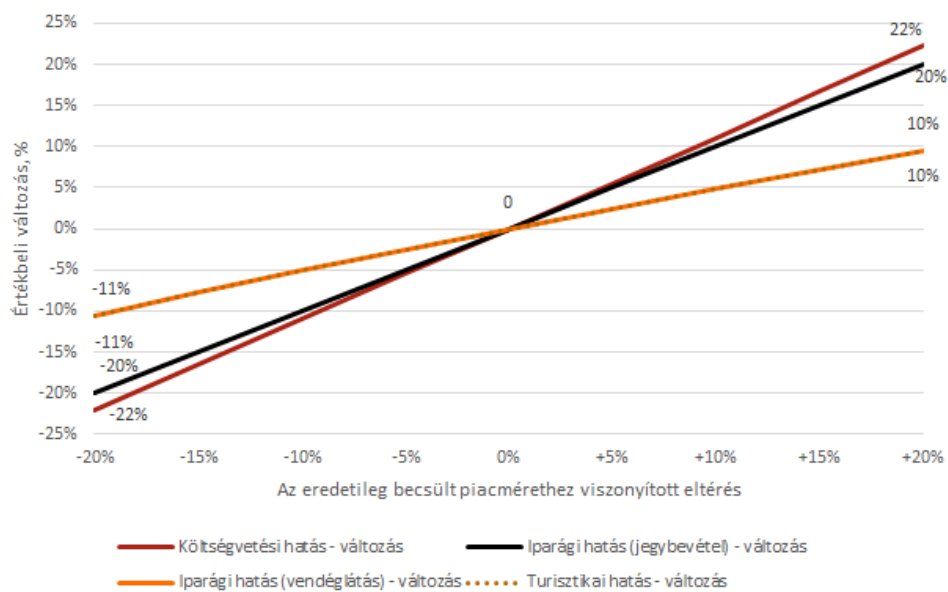
³²Lică, Stefan (2019): Untold 2019 bate record după record. Câți oameni au participat în acest an la cel mai important festival din România

5. Kockázatok és korlátozások

5.1. Kockázatkezelés - Főbb változók érzékenység-vizsgálata

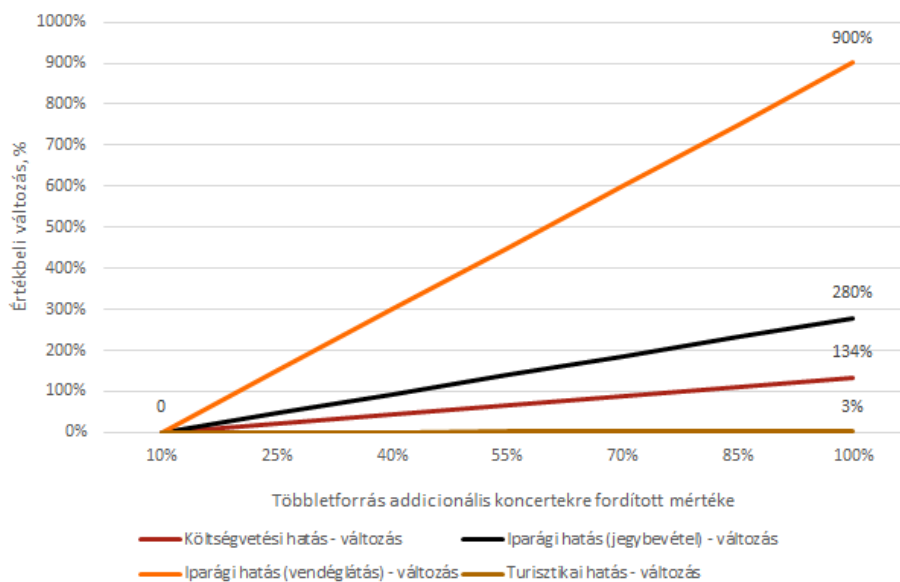
A tanulmányban bemutatott elemzésünk a hazai koncert- és fesztiválszektorra vonatkozó adatok töredezettsége és esetleges hiánya miatt egy részben feltételezéseken és szakértői becsléseken alapul. A számításban felhasznált értékeket a Music Hungary tagszervezetei, illetve más iparági szereplők bocsátották rendelkezésünkre. A 4.5. fejezetben bemutatott értékeket adott bemeneti adatok mentén számoltuk. Annak érdekében, hogy a lehető legpontosabb képet kapjunk a bemutatott eredményekkel kapcsolatban, érzékenységvizsgálatot végeztünk az eredmény szempontjából leginkább kritikus bemeneti változókra vonatkozóan. Ezek közül az áfa-alapot adó piacméret (azaz a koncert- és fesztiváljegyek nettó összértéke) az egyik vizsgált változó, a másik pedig visszaforgatás mértéke.

Piacméret változása:

Az eredetileg becsült piacméretben való eltérés a fenti ábra szerint befolyásolja a modell eredményét. Amennyiben a piacméretet alulbecsültük, úgy az áfacsökkenés hatása a 4.5. fejezetben bemutatottaktól nagyobb mértékű hatással jár, míg a piacméret túlbecslése esetén lineárisan fordított a hatás várható. A vizsgált eredményváltozók közül a költségvetési hatás reagál a legérzékenyebben: 10%-nyi piacméret eltérés hozzávetőlegesen 11%-al mozgatja a költségvetési hatás összértékét.

Visszaforgatás mértéke

A korábban bemutatott eredmények a "tartalékoló" forgatókönyvben 10%-ra, a "visszaforgató" forgatókönyvben 50%-ra becsülték azt az értéket, amelyet a szereplők újabb koncertek szervezésére fordítanak - maximális koncertszámbeli növekedés mellett. A fent bemutatott ábrán növekedési korlátozás mellett látszik a vizsgált értékek változásának mértéke.

5.2. Korlátozások

Nem tudjuk megbecsülni, hogy a COVID-19 által okozott jelenlegi helyzet meddig fog fennállni. A helyzet a koncertek és fesztiválok iránti keresletet és a szervezés lehetőségeit is jelentősen befolyásolhatja.

Az elemzésünk nem számol a pénz időértékével, így a bemutatott értékek közül a kiinduló adatok alapján a 2019-es értéken kerültek kiszámításra.

Hangsúlyozzuk, hogy az elemzésben bemutatott várható és a tényleges eredmények közötti eltérés akár jelentős is lehet. A tanulmányban bemutatott eredmények megvalósulásáért nem vállalunk felelősséget.

Fontos megjegyzés azon személyek részére, akik nem jogosultak hozzáférni ehhez a tanulmányhoz:

Az a személy, aki nem e tanulmány címzettje, vagy aki nem írt alá és küldött vissza a PwC Magyarország Kft-nek a tanulmány harmadik személynek történő átadására vonatkozó PwC levelet, nem jogosult hozzáférni ehhez a tanulmányhoz.

Amennyiben jogosulatlan személy hozzáférést nyer ehhez a tanulmányhoz, és elolvassa azt, elfogadja a következő feltételeket:

1. A Tanulmányt elolvasó személy tisztában van azzal, hogy a PwC Magyarország Kft. a munkát a Music Hungary Szövetség utasításainak megfelelően, az ő részére és javára végezte el, a munka eredményének általa történő felhasználására.
2. A Tanulmányt elolvasó személy tudomásul veszi, hogy a tanulmány a címzettként megnevezett ügyfél utasításainak megfelelően készült, és nem feltétlenül felel meg a tanulmányt elolvasó személy céljainak.
3. A tanulmányt elolvasó személy elfogadja, hogy a PwC Magyarország Kft., annak cégtársai, vezetői, dolgozói és képviselői nem tartoznak semmilyen kötelezettséggel vagy felelősséggel a tanulmányt elolvasó személy felé, és nem is vállalnak semmilyen kötelezettséget vagy felelősséget vele szemben, legyen szó szerződéses vagy szerződésen kívüli kötelezettségről vagy felelősségről (ideértve – korlátozás nélkül – a gondatlanságból származó felelősséget vagy a törvényes kötelezettségek megszegéséből származó felelősséget), és nem tartoznak semmilyen anyagi felelősséggel bármilyen természetű veszteségért, kárért vagy költségért, amely a tanulmány bármilyen, a tanulmányt elolvasó személy által választott célra történő felhasználásából származik, vagy bármely más módon összefüggésben áll azzal, hogy a tanulmányt elolvasó személy hozzáfért a tanulmányhoz. A tanulmányt elolvasó személy elfogadja továbbá, hogy a PwC Magyarország Kft. előzetes írásbeli hozzájárulása nélkül nem hivatkozhat a tanulmányra, nem idézhet abból, illetve nem adhatja közre azt.

6. Mellékletek

6.1. Hivatkozások

- A Balaton Sound szervezőinek saját kutatása (2019), elérhető: <https://onedrive.live.com/?authkey=%21AE92nR9%2DFDhFTLM&cid=F8A8309CCA071301&id=F8A8309CCA071301%2172884&parId=F8A8309CCA071301%2172873&o=OneUp>
- A Fesztiválszövetség saját kutatása, elérhető: <http://fesztivalszovetseg.hu/wp-content/uploads/2020/06/MFSZ-II.felm%C3%A9r%C3%A9s-eredm%C3%A9nyek-1.pdf>
- A Sziget Fesztivál szervezőinek saját kutatása, (2019), elérhető: <https://onedrive.live.com/?authkey=%21AAtw4iD126mMsao&cid=F8A8309CCA071301&id=F8A8309CCA071301%2172880&parId=F8A8309CCA071301%2172873&o=OneUp>
- Artisjus: Nagy élőzenei statisztika, elérhető: <https://dalszerzo.hu/2020/07/03/nagy-elozenei-statisztika-2019-egyre-tobb-koncert-1-milliard-forint-jogdij-a-ritkan-es-a-legtobbet-jatszot-dalok/>
- Áfakulcsok a különböző országokban, elérhető: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf
- Durkó Mátyás (n.a.): Kislexikon - Művelődés szócikk, elérhető: http://www.kislexikon.hu/muvelodes_a.html
- Hunyadi, Zsuzsa (2004): A fesztiválok közönsége, helye, szerepe a kulturális fogyasztásban, elérhető: <https://mek.oszk.hu/10100/10187/10187.pdf>
- Iványi Tamás (2020): Understanding the decision factors of youngsters in the case of Hungarian music festivals, elérhető: <https://ktk.pte.hu/sites/ktk.pte.hu/files/images/tudomany/rendezvenyek/turizmus-marketing/Tanul%C3%A1nyk%C3%B6tet-2020.pdf#page=127>
- Jászberényi Melinda, Zátori Anita, Ásványi Katalin (2016): Fesztiválturizmus, elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/dj207ft_1/
- Kollár Dóra - Valkai Nikolett (2019): Mindenkinék fáj a kulturális TAO megszüntetése, elérhető: <https://mfor.hu/cikkek/vallalatok/mindenkinek-faj-a-kultur-tao-megszuntetese-.html>
- KSH: A háztartások fogyasztási szerkezete (2003-2018), elérhető: https://www.ksh.hu/thm/2/indi2_6_2.html
- Kundi Viktória (2013): Fesztiválok városokra gyakorolt gazdasági és társadalmi-kulturális hatásainak elemzése, elérhető: https://rgdi.sze.hu/images/RGDI/honlapelemei/fokozatszerzesi_anyagok/kundi_viktoria_vegleges_disszertacio.pdf
- Lică, Stefan (2019): Untold 2019 bate record după record. Câți oameni au participat în acest an la cel mai important festival din România, elérhető: https://adevarul.ro/locale/cluj-napoca/untold-2019-bate-record-record-oameni-participat-an-mai-important-festival-romania-1_5d480f34892c0bb0c63a0962/index.html
- Magyarország Kormánya, elérhető: <https://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/kulturaert-felelos-allamtitkarsag/hirek/minden-szinhaz-megkapta-a-tobblettamogatast>
- MTÜ, elérhető: <https://mtu.gov.hu/cikkek/kulturalis-turizmus>
- Privatbankar.hu (2019): Nagy leszámolásba torkolt a kultúr-tao eltörlése, elérhető: <https://privatbankar.hu/cikkek/kultura/nagy-leszamolasba-torkolt-a-kultur-tao-eltorlese-326680.html>
- ProArt: Zeneipari Jelentés (2018), elérhető: <http://www.zeneipar.info/letoltes/proart-zeneipari-jelentes-2018.pdf>
- ProArt: Zeneipari Jelentés (2019), elérhető: <http://www.zeneipar.info/letoltes/proart-zeneipari-jelentes-2017.pdf>
- PwC, Global Entertainment & Media Outlook 2020-2024, letölthető: <https://www.pwc.com/gx/en/industries/tmt/media/outlook.html>
- Vida Kamilla (2018): A kulturális TAO rövid története, elérhető: <https://merce.hu/2018/12/29/a-kulturalis-tao-rovid-tortenete/>

© 2020 PricewaterhouseCoopers Auditing Ltd. All rights reserved. “PwC” refers to PricewaterhouseCoopers Auditing Ltd. which is a member of the PwC network. PwC refers to the PwC network and/or one or more of its member firms, each of which is a separate legal entity. Please see www.pwc.com/structure for further details.